БАТЛАВ
БОУАӨЯ-НЫ ЕРӨНХИЙ ШИНЖЭЭЧ

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:

Орхон аймгийн Засаг даргын Тамгын газар

“ЭРДЭНЭТ ХОТЫН ГАМШИГТ ТЭСВЭРТЭЙ БАЙДАЛ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Регистрын дугаар 9042113

Хянасан:

Байгаль орчны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын тухайн асуудал хариуцсан газрын мэргэжилтэн

____

Боловсруулсан:

“ЭРДЭНЭТ ХОТЫН ГАМШИГТ ТЭСВЭРТЭЙ БАЙДАЛ” төслийн Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн Байгаль орчны мэргэжилтэн

С.Нансалмаа

Эрдэнэт хот 2025 он

Агуулга

Хүснэгтийн жагсаалт ... 1

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ... 2

1. Төслийн товч танилцуулга ... 2
1.1. Төслийн талаарх ерөнхий мэдээлэл ... 2
1.2. Үерээс хамгаалах ажил ... 2
1.2.1. Цөөрөм ... 3
1.2.2. Суваг ... 4
1.2.3. Барилгын ажлын төлөвлөгөө ... 8
1.3. Гэр хорооллын усан хангамжийн сүлжээг өргөтгөх. Нэмэлтээр хотын төвийн усан хангамжийн сүлжээг сэргээн засварлах/сайжруулах ажил ... 9
1.3.1. Ажлын цар хүрээ ... 9
1.3.2. 2025 онд хэрэгжүүлэх барилгын ажлын төлөвлөгөө ... 18
1.4. Төслийн ач холбогдол ... 18

2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт ... 19
2.1. Газар зүйн байрлал, газрын гадарга: ... 19
2.2. Цаг уур, уур амьсгал ... 19
2.2.1. Агаарын даралт: ... 20
2.2.2. Агаарын температур: ... 20
2.2.3. Агаарын чийгшил: ... 20
2.2.4. Хур тунадас: ... 20
2.3. Гадаргын ба газрын доорх усны өнөөгийн төлөв байдал ... 20
2.4. Хөрсөн бүрхэвчийн өнөөгийн төлөв байдал ... 20
2.8. Нийгэм эдийн засгийн өнөөгийн байдал ... 21
2.9. Түүх соёлын өвийн өнөөгийн төлөв байдал ... 22

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт ... 22
3.1. Газрын гадарга, хэвлий: ... 22
3.2. Агаарын чанар: ... 22
3.3. Гадаргын ус: ... 22
3.4. Газар доорх ус: ... 23
3.5. Хөрсөн бүрхэвч: ... 23
3.6. Ургамлан нөмрөг: ... 23
3.7. Амьтны аймаг: ... 23
3.8. Нийгэм, эдийн засаг: ... 23
3.9. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг: ... 24

4. 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө ... 24
4.1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт ... 24
4.2. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ... 25
4.2.1. Агаар ... 25
4.2.2. Газрын гадарга хэвлий ... 27
4.2.3. Усан орчин ... 28
4.2.4. Хөрс ... 31
4.2.5. Биологийн төрөл зүйл ... 33
4.2.6. Нийгэм-эдийн засаг, иргэдийн оролцоо ... 35

4.3. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ....................................39
4.4. ОСОЛ, ЭРСДЭЛЭЭС ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 44
4.4.1.Үйлдвэрлэлийн осол эрсдэл...44
4.4.2. Байгалийн гамшиг...48
4.5. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 51

5. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР..55
5.1. Агаарын чанар...55
5.2. Дуу шуугиан..56
5.3. Гадаргын усны чанар...56
5.4. Хөрсний чанар..56
5.5. Ургамлан нөмрөг...58

6. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ...60

7. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 61

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Ерөнхий байршил 3
Зураг 2. Цөөрмийн зүсэлт 4
Зураг 3. Сувгийн байршил 5
Зураг 4. Ерөнхий байршил 10
Зураг 5. Ус түгээх 57 дугаар киосктой холбох байршил 11
Зураг 6. Ус түгээх 18 дугаар киосктой холбох байршил 11
Зураг 7. Наран багийг бохирын шугамд холбох байршил 12
Зураг 8. Говил багийн цэвэр усны шугамыг шинэчлэх байршил 13
Зураг 9. Бүрэнбүст багт орших шугам сүлжээний байршил 14
Зураг 10. Уурхайчин багт орших шугам сүлжээний байршил 15
Зураг 11. Баянцагаан багт орших шугам сүлжээний байршил 16
Зураг 12. UDDT- 4-2 Шугам сүлжээг солих байршил 17
Зураг 13. Газрын нэгдмэл санд ээлэх хувь 19

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Цөөрмийн ерөнхий мэдээлэл 4
Хүснэгт 2. Сувгийн хүчин чадал 6

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1. Төслийн товч танилцуулга

1.1. Төслийн талаарх ерөнхий мэдээлэл

"Эрдэнэт хотын гамшигт тэсвэртэй байдал" төсөл нь Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын төвд буюу Эрдэнэт хотод хэрэгжинэ.

Орхон аймгийн Засаг даргын Тамгын газар нь Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банкны санхүүжилтээр Эрдэнэт хотод дараах 2 төрлийн ажлыг гүйцэтгүүлэхээр Престиж инженеринг ХХК, Хунан индустриал ХХК-тай гэрээ байгуулаад байна. Үүнд:

- Үерээс хамгаалах ажил /үерийн хамгаалалтын суваг, ус хуримтлуулах байгууламж шинэчлэх, байгуулах/.
- ус хангамжийн шугам хоолой, бохирын /ариутгах татуургын/ шугам хоолойг шинээр барих, шинэчлэн солих.

Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк (ЕСБХБ) болон МУ-ын Засгийн Газар хооронд байгуулсан зээлийн гэрээний хүрээнд Орхон аймагт дамжуулан зээлдүүлэх гэрээгээр Орхон аймгийн Баян-Өндөр сум буюу Эрдэнэт хотын үерийн хамгаалалтын дэд бүтцийг шинэчлэх, өргөтгөх мөн цэвэр усны сүлжээг сайжруулах зорилгоор энэхүү төслийг боловсруулсан болно.

1.2. Үерээс хамгаалах ажил

Ажлын хүрээнд Монгол Улсын Эрдэнэт хотын үерийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх байгууламжийн (суваг, Цөөрөм) барилгын ажлын зураг, барилга угсралтын ажил багтсан болно.Уг ажилд 4 ус хадгалах цөөрөм (1-ээс 4) болон 8 суваг (А-аас H) багтсан бөгөөд доорх зургийг үзнэ үү.

Ус хадгалах цөөрмүүдэд нэг метрийн өндрийн интервалтай контурын дагуу 1½ метр өндөртэй шороон далан байгуулна. Эдгээр цөөрмүүд нь тэгш гадаргуу бүхий газруудад байрлана. Цөөрмийн усны хамгийн их гүн нь нэг метр байна. Цөөрмүүдийн хэсэг бүрээс бетонон гаралт ба халилтын сувгаар усыг гаргана.

Цөөрмийн дотор тал элэгдэлд орохоос сэргийлж бетонон суваг байгуулна. Хот дундуур байх сувгийн сонгосон хэсгийг ус дамжуулах чадварыг нэмэгдүүлэх болон элэгдэлд оруулахгүйн тулд бетонон доторлогоотой хийнэ. Сувгийн хэмжээсүүд нь тооцооноос хамааран өөр өөр байх болно. Гүн нь 1-2 метр, ёроолын өргөн нь 1-8 метрийн хооронд хэлбэлзэнэ. Сувгийн хажуу талууд нь босоо эсвэл 1:2 налуутай байна. Сувгуудын нийт урт нь ойролцоогоор 12 км.

Зураг 1. Ерөнхий байршил

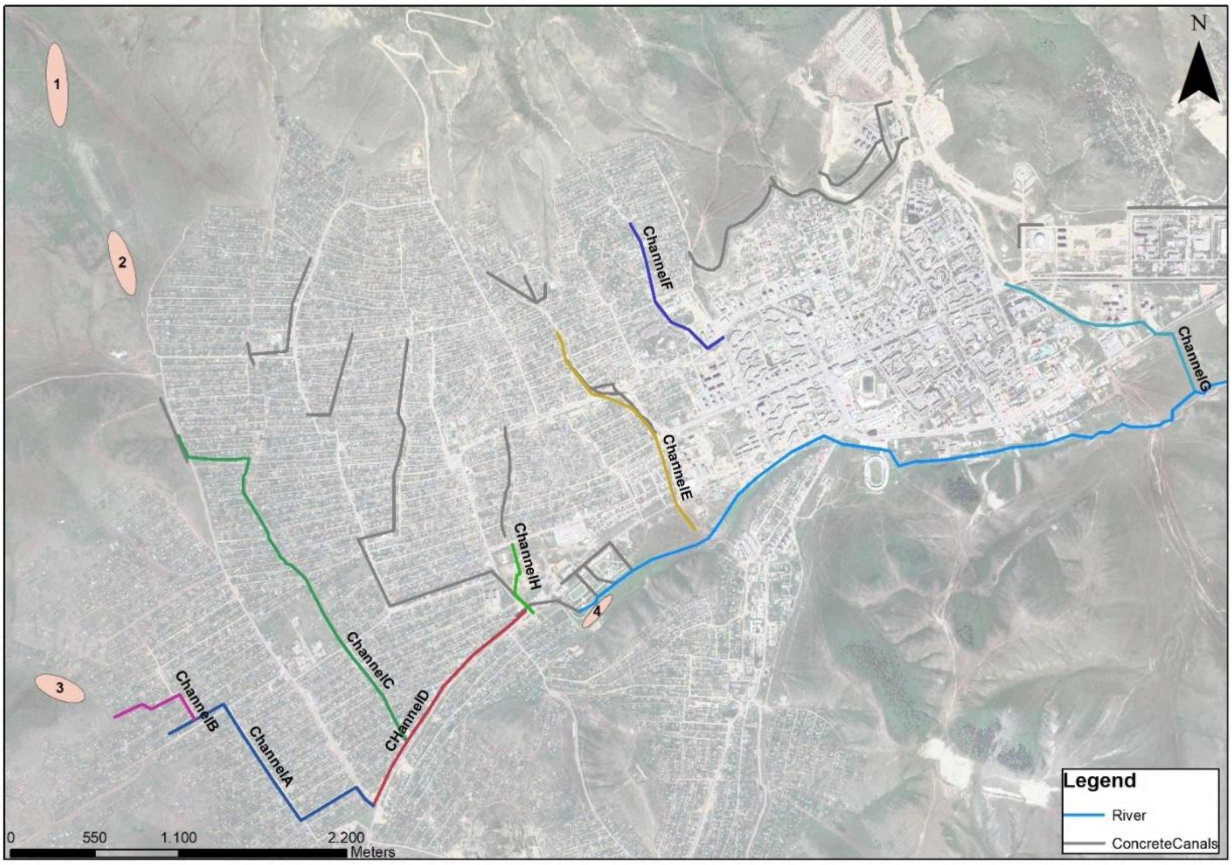

1.2.1. Цөөрөм

Нийт 4 борооны ус хадгалах цөөрөм барих ба эдгээр нь өндөрлөг газарт 3, Эрдэнэт голын хөндийд 1 байна. 3 цөөрмийг хүн амын суурьшлын дээд хэсэгт барих бөгөөд тэдгээрийн зориулалт нь аадар борооны үед урсгалын доод талын сувгийн ачааллыг хөнгөвчлөх явдал юм.

Ландшафтын байгалийн элемент болгож, өндөр далан үүсэх эрсдэлээс зайлсхийж ус хадгалах цөөрмийг каскадын систем дэх намхан шороон далангаар хийнэ. Далан нь контурыг дагаж, нэг захаас нөгөө зах хүртэл ижил өндөртэй байх ёстой. Өндөр нь дээд талдаа 1.5 метр, доод талдаа 2.5 метр байна. Далан барих материалыг далангийн хоорондох хэсгээс авч ашиглана.

Элэгдлээс хамгаалах зорилгоор цөөрмийн дундуур намхан талтай бетонон суваг байгуулна. Суваг даланг дайран өнгөрөх газарт урсацыг зохицуулж, усны тодорхой хэсгийг барьж байх үүднээс бетонон гаралт ба халилтын суваг хийнэ. Уг гаралтын суваг нь Монгол Улсын стандартын дагуу 100 жилд хамгийн их хур бороотой үед цөөрөмд 1 метр орчим ус хураагдахаар төлөвлөгдсөн байна.

Хур борооны мэдээллээр зуун жилд нэг удаа тохиолддог аадар борооны нөхцөлийг хангахын тулд далан бүрт халих байгууламж байгуулна.

Дөрвөн цөөрмийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг доорх хүснэгт 1-д үзүүлэв.

Хүснэгт 1. Цөөрмийн ерөнхий мэдээлэл

Цөөрмийн дугаар.	1	2	3	4 (Нуур)
Гадаргуугын талбай, м2	11000	27000	28500	18000
Хадгалах хэмжээ, м3	10500	25500	27000	
Далангийн урт, м	350	800	875	90
Сувгын урт, м	130	170	280	
Дундаж хэвгий, 0/00	17	22	15	
Макс. урсгал, Монгол улсын стандарт, м3/с	5,5	10,5	4	
Макс. урсгал, борооны мэдээлэл, м3/с	18	26	10	

Доорх зураг нь цөөрмийн дагуугын зүсэлтийг харуулав.

Зураг 2. Цөөрмийн зүсэлт

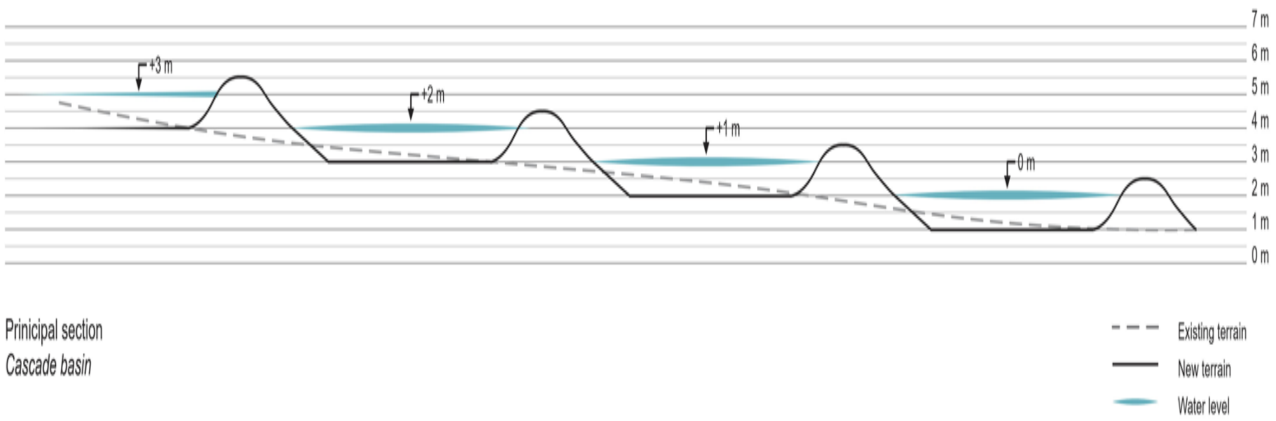

1.2.2. Суваг

Энэ сувгууд нь одоогийн байгалийн усны урсгалтай харьцуулахад илүү их хүчин чадалтай байх ёстой.

Сувгийн трасс нь одоо байгаа зам дагуу болон ногоон байгууламжаар дамжина. Уг төсөлд хамаарах сувгуудыг доорх зураг 3-т үзүүлэв.

Зураг 3. Сувгийн байршил

Сувгийн хэмжээсүүд нь тооцооны урсгалаас хамааран өөр өөр байх болно. Гүн нь 1-2 метр, ёроолын өргөн нь 1-8 метрийн хооронд хэлбэлзэнэ.

Сувгийн хажуу талууд нь босоо байх эсвэл 1:2 налуутай байна. Доорх хүснэгтэд сувгийн хүчин чадал, хэмжээсийн талаархи тойм мэдээлэл өгсөн болно.

Дэлгэрэнгүйг хүснэгт 2-оос харна уу.

Хүснэгт 2. Сувгийн хүчин чадал

Channel name	Approx. Length, (m)	Channel gradient (m/m)	Depth, (m)	Bottom width, (m)	Top width, (m)	Slope of sides, (m/m)	Wall above ground level, (m)	Necessary capacity, (m3/s)	Material C (concrete), RR (rip-rap)
A	200	0,005	1,50	2,50	2,50	0	0-0,5	12,0	C
	560	0,006	1,50	2,50	2,50	0	0-0,5	12,0	C
	20	0,030	1,00	2,50	2,50	0		12,0	C
	320	0,006	1,50	2,50	2,50	0	0-0,5	12,0	C
	20	0,041	1,00	2,50	2,50	0		12,0	C
	380	0,002	2,00	3,00	3,00	0	0,5 - 1,0	12,0	C
	40	0,002	2,00	3,00	3,00	0		12,0	C
	156,4	0,002	2,00	3,00	3,00	0		12,0	C
B	310	0,005	1,50	1,00	2,50	0,5		4,0	C
	50	0,010	1,00	1,00	2,00	0,5		5,0	C
	210	0,021	1,00	1,00	2,00	0,5		5,0	C
	350	0,006	1,20	1,00	2,20	0,5		5,0	C
	224	0,007	1,20	1,00	2,20	0,5		5,0	C
C	160	0,013	2,00	2,00	4,00	0,5		15,0	R
	400	0,005	2,00	2,50	4,50	0,5		15,0	R
	40	0,019	2,00	2,50	4,50	0,5		25,0	R
	600	0,019	2,00	2,00	4,00	0,5		25,0	R
	780	0,013	2,00	2,50	4,50	0,5		25,0	R
	20	0,005	1,50	5,00	5,00	0,0		25,0	C
	100	0,003	2,00	2,50	4,50	0,5		25,0	R
	280	0,013	2,00	2,50	4,50	0,5		25,0	R
	378	0,008	2,00	3,00	5,00	0,5		25,0	R
	20	0,008	1,50	5,00	5,00	0,0		25,0	C
	14	0,008	2,00	3,00	5,00	0,5		25,0	R
D	460	0,004	1,50	3,00	4,50	0,5		18,0	C
	140	0,002	1,50	4,00	5,50	0,5		18,0	C
	700	0,002	2,00	8,00	8,00	0,0		49,0	C
	400	0,006	2,00	8,00	8,00	0,0		49,0	C
	108	0,006	2,00	8,00	8,00	0,0		49,0	C
	250	Increase height of exist. walls with 0,5 meter						49,0	C
E	180	0,057	1,00	1,00	2,00	0,5		5,0	R
	500	0,037	1,00	1,00	2,00	0,5		5,0	R
	200	0,037	1,10	1,50	2,60	0,5		9,0	R
	80	0,060	1,10	1,50	2,60	0,5		9,0	R
	60	0,034	1,20	1,50	2,70	0,5		12,0	R
	22	0,030	1,20	1,50	2,70	0,5		12,0	C
	278	0,034	1,20	2,00	3,20	0,5		12,0	R
	460	0,042	1,20	2,00	3,20	0,5		12,0	R
	68	0,007	1,50	3,00	4,50	0,5		12,0	R
F	120	0,100	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	40	0,075	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	160	0,092	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	40	0,107	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	60	0,092	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	80	0,082	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	40	0,062	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	60	0,084	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	40	0,075	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	120	0,067	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	80	0,076	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	40	0,125	1,00	1,00	2,00	0,5		3,0	R
	120	0,050	1,00	1,00	2,00	0,5		6,0	R
	60	0,067	1,00	1,00	2,00	0,5		6,0	R
	100	0,040	1,00	1,00	2,00	0,5		6,0	R
	40	0,067	1,00	1,00	2,00	0,5		6,0	R
	100	0,064	1,00	1,00	2,00	0,5		6,0	R
	132	0,058	Buried culvert, internal dimension 0,7x1,5 met					6,0	C
G	140	0,039	1,00	2,00	3,00	0,5		9,8	R
	100	0,029	1,00	2,00	3,00	0,5		9,8	R
	160	0,040	1,00	2,00	3,00	0,5		9,8	R
	100	0,026	1,10	2,00	3,10	0,5		9,8	R
	20	0,075	1,00	2,00	3,00	0,5		9,8	C
	80	0,014	1,30	2,00	3,30	0,5		9,8	R
	20	0,039	1,30	2,00	3,30	0,5		9,8	C
	140	0,030	1,30	2,00	3,30	0,5		9,8	R
	20	0,070	1,30	2,00	3,30	0,5		9,8	C
	120	0,028	1,30	2,00	3,30	0,5		9,8	R
	160	0,016	1,30	2,00	3,30	0,5		9,8	R
	35		Existing culvert under main road					13,6	
	5	0,500	1,30	2,00	3,30	0,5		13,6	R
	80	0,031	1,30	3,00	4,30	0,5		13,6	R
	120	0,029	1,30	3,00	4,30	0,5		13,6	R
	200	0,023	1,30	3,00	4,30	0,5		13,6	R
	137	0,011	1,30	3,00	4,30	0,5		13,6	R
H	260	0,033	1,00	1,00	2,00	0,5		1,5	R
	286	0,010	1,00	1,00	2,00	0,5		1,5	R

Сувгууд нь элэгдэлд орохоос хамгаалахын тулд угсармал бетон хавтан эсвэл rip-rap (бетонд суулгасан чулуу) доторлогоотой байна.

Сувгийн материал нь сувгийн хүчин чадалд ихээхэн нөлөөлдөг. Бетон хавтанг тодорхойлсон тохиолдолд түүнийг rip-rap болгон өөрчлөх боломжгүй, учир нь энэ нь сувгийн хүчин чадлыг бууруулдаг. Хэрэв rip-rap гэж заасан бол түүнийг бетонон хавтан болгон өөрчилж болох боловч суваг дахь усны урсацын аюултай өндөр хурднаас зайлсхийхийн тулд усны урсац сааруулагч хийх шаардлагатай байдаг.

Бүх ус дамжуулах хоолой нь сувгийн багтаамжтай ижил багтаамжтай байх ёстой бөгөөд энэ нь бөглөрөл үүсгэхгүй байх ёстой. Ус дамжуулах хоолойг гүүрээр сольж болно .

Зарим сувгуудыг үерлэж халихаас сэргийлж, хангалттай багтаамжтай байлгахын тулд ханыг нь, өөрөөр хэлбэл сувгийн хажуу талыг нь газрын түвшнээс дээш гаргаж хийх шаардлагатай байдаг. Үүнийг холбогдох хүснэгтийн "Газрын түвшнээс дээших хана" гэсэн баганад тайлбарласан болно.

D сувгийн төгсгөлд байгаа сувгийн ханын өндрийг 50 см-ээр нэмэгдүүлнэ. Одоо байгаа сувгийн урт нь ойролцоогоор 250 метр юм.

А сувгийн дэд хэсэгт сувагт зай гаргахын тулд явган хүний замыг (900 метр) замын нөгөө тал руу шилжүүлэх шаардлагатай.

1.2.3. Барилгын ажлын төлөвлөгөө

	Ажилбарууд	он	2025 он											2026 он											
		сар	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Дэлгэрэнгүй зураг төсөл																								
2	Дэлгэрэнгүй зураг төсөл батлуулах																								
3	Бэлтгэл ажлын хугацаа																								
4	Суваг B 1-4 далан & усан сан төлөвлөлт, суурийн нүх ухах, далангийн барилга барих, тэгшлэх болон нягтруулах, арматур уях болон хэв хашмалын тулгуур, бетон цутгах, чулуун бэхэлгээ хийх																								
5	Суваг C 1-5 далан төлөвлөлт, суурийн нүх ухах, далангийн барилга барих, тэгшлэх болон нягтруулах, арматур уях болон хэв хашмалын тулгуур, бетон цутгах, чулуун бэхэлгээ хийх																								
6	Суваг A төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
7	Суваг B төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
8	Суваг C төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
9	Суваг D төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
10	Суваг E төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
11	Суваг F төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
12	Суваг 6 төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								
13	Суваг H төлөвлөлт, суваг шуудуу ухах, Тэгшлэх, дарах, урьдчилан угсрах суурилуулах, булалт ба нягтруулалт хийх																								

1.3. Гэр хорооллын усан хангамжийн сүлжээг өргөтгөх. Нэмэлтээр хотын төвийн усан хангамжийн сүлжээг сэргээн засварлах/сайжруулах ажил

1.3.1. Ажлын цар хүрээ

Энэхүү ажлын хүрээнд гэр хорооллын усан хангамжийн шугам сүлжээг өргөтгөх, Эрдэнэт хотын төвийн усан хангамжийн шугам сүлжээг шинэчлэх, сайжруулах зэрэг ажлууд багтсан болно.

Эрдэнэт ус компани нь хотын нийт иргэдийн 40 хувийг цэвэр усаар хангадаг. Хотын үлдсэн хэсэг нь гэр хороололд амьдардаг бөгөөд иргэд Эрдэнэт ус компаниас усаар хангадаг 79 ус түгээх киоскоос усаа авдаг.

Ажил дараах хэсгээс бүрдэнэ:

А. Гэр хорооллын холболт

- Ажил 1. Ус түгээх 57 дугаар киосктой холбох
- Ажил 2. Ус түгээх 18 дугаар киосктой холбох
- Ажил 3 Наран хорооллыг бохирын шугамд холбох
- Ажил 4, Говилын цэвэр усны шугамыг шинэчлэл

В. Хотын усан хангамж

- Ажил 5. Бүрэнбүст
- Ажил 6. Уурхайчин
- Ажил 7. Баянцагаан
- Ажил 8 UDDT- 4-Сүлжээ солих

Ажил 1 ба 2-т ус түгээх цэгүүд, холбогдох хавхлагууд, холбох хэрэгслүүдтэй холбох шинэ усны шугамууд орно. Наран хорооллын бохирын шугамын холболтыг дуусгах ажил 3-т шугам хоолой, худгийн нүх, холбогдох бүх холбох хэрэгсэл шаардлагатай.

Ажил 3-т төсвөөс хамааруулан оруулах сонголтоор нэмж оруулсан болно.

Ажил 4, 5, 6, 7-г одоо байгаа шугам хоолойг нөхөн сэргээхэд оршиж байгаа юм. Угтаа энэ нөхөн сэргээлт нь эдгээр газруудад байгаа шугам хоолойг солих юм. Гүйцэтгэгчийг одоо байгаа шугам хоолойг зайлуулах эсвэл газар дээр нь үлдээж, шинэ шугамыг зэрэгцүүлэн тавих болно.

Ажил 8 нь халуун усны зэвэрсэн хоолойг солих явдал юм.

Зураг 4. Ерөнхий байршил

Таних тэмдэг:
Ажил 1. Ус түгээх 57 дугаар киосктой холбох
Ажил 2. Ус түгээх 18 дугаар киосктой холбох
Ажил 3 (Сонголт 2). Наран хорооллыг бохирын шугамд холбох
Ажил 4, Говилын цэвэр усны шугамыг шинэчлэл
Ажил 5. Бүрэнбүст
Ажил 6. Уурхайчин
Ажил 7. Баянцагаан
Ажил 8 (Сонголт 1). UDDT- 4-2 Сүлжээ солих

Ажил 1: Ус түгээх 57 дугаар киосктой холбох

Даваат багт орших 2-8-р сарын хооронд хөлдөж, усгүй болгож байсан 57 дугаар коискийн цэвэр усны шугамыг шинэчилнэ.

Ус дамжуулах шугамыг анх 2015 онд барьсан ч асуудал байсаар байна.

Зураг 5. Ус түгээх 57 дугаар киосктой холбох байршил

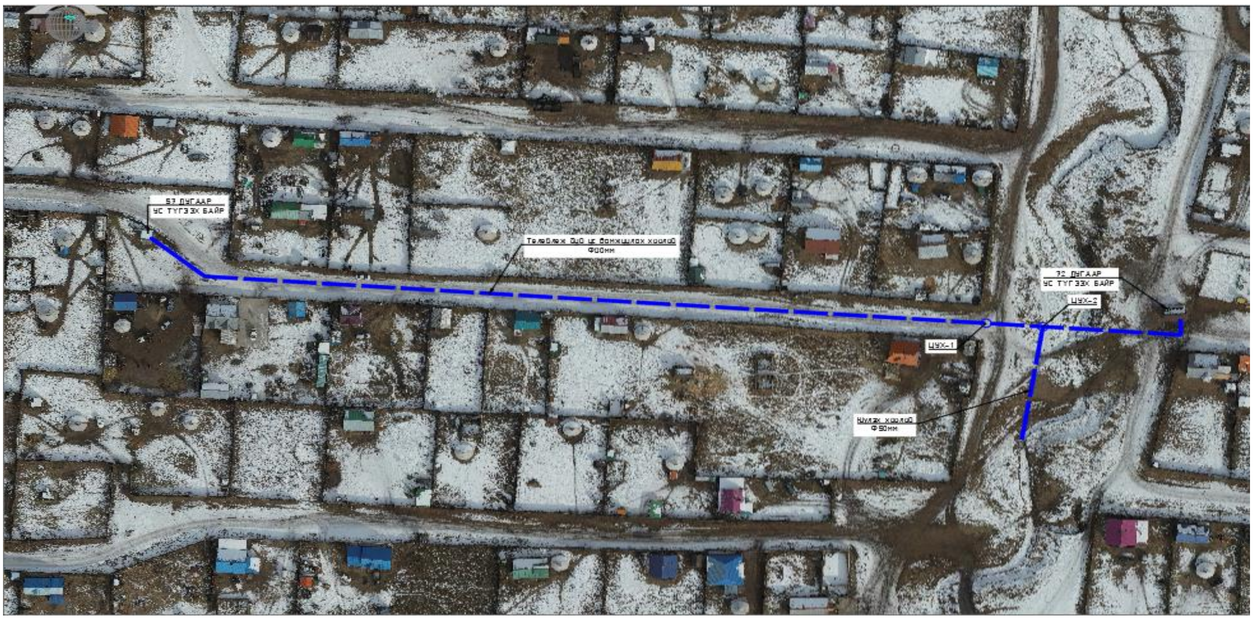

Ажил 2: Ус түгээх 18 дугаар киосктой холбох

Шанд багт орших 18 дугаар ус түгээх киоскын цэвэр усны шугам мөнх цэвдэгтэй тул хөлдөж, ашиглалтаас гарсан. Үүний улмаас шугамыг дулаалгатай хоолойгоор солих шаардлагатай байна. Шугам хоолойг 2016 онд барьж дуусгасан ч жил бүр асуудал байсаар байна.

Зураг 6. Ус түгээх 18 дугаар киосктой холбох байршил

Ажил 3: Наран багийг бохирын шугамд холбох

The manhole cover cannot be completed due to the traffic on the street, so it is planned to be 10 cm high in the middle so as not to impede traffic. Наран багийн 27 болон 26 дугаар kioskийн бохирын шугамыг шинээр татна. Уртаашаараа зөвшөөрөгдөх нормоор нүхний хоорондох зай 35 м-ээс хэтрэхгүй байх ёстой (SW -1-ээс SW -10 хүртэлх 10 худаг (одоогоор 2 цооног байгаа). Гэр хорооллын доторх гудамж тул хөрс нь нягтаршсанд тооцогддог. Гудамжинд хөл хөдөлгөөн ихтэй байгаа тул нүхний тагийг хийж дуусгах боломжгүй тул замын хөдөлгөөнд саад учруулахгүйгээр тооцож, дунд хэсэгт нь 10 см өндөртэй байхаар төлөвлөжээ.

Зураг 7. Наран багийг бохирын шугамд холбох байршил

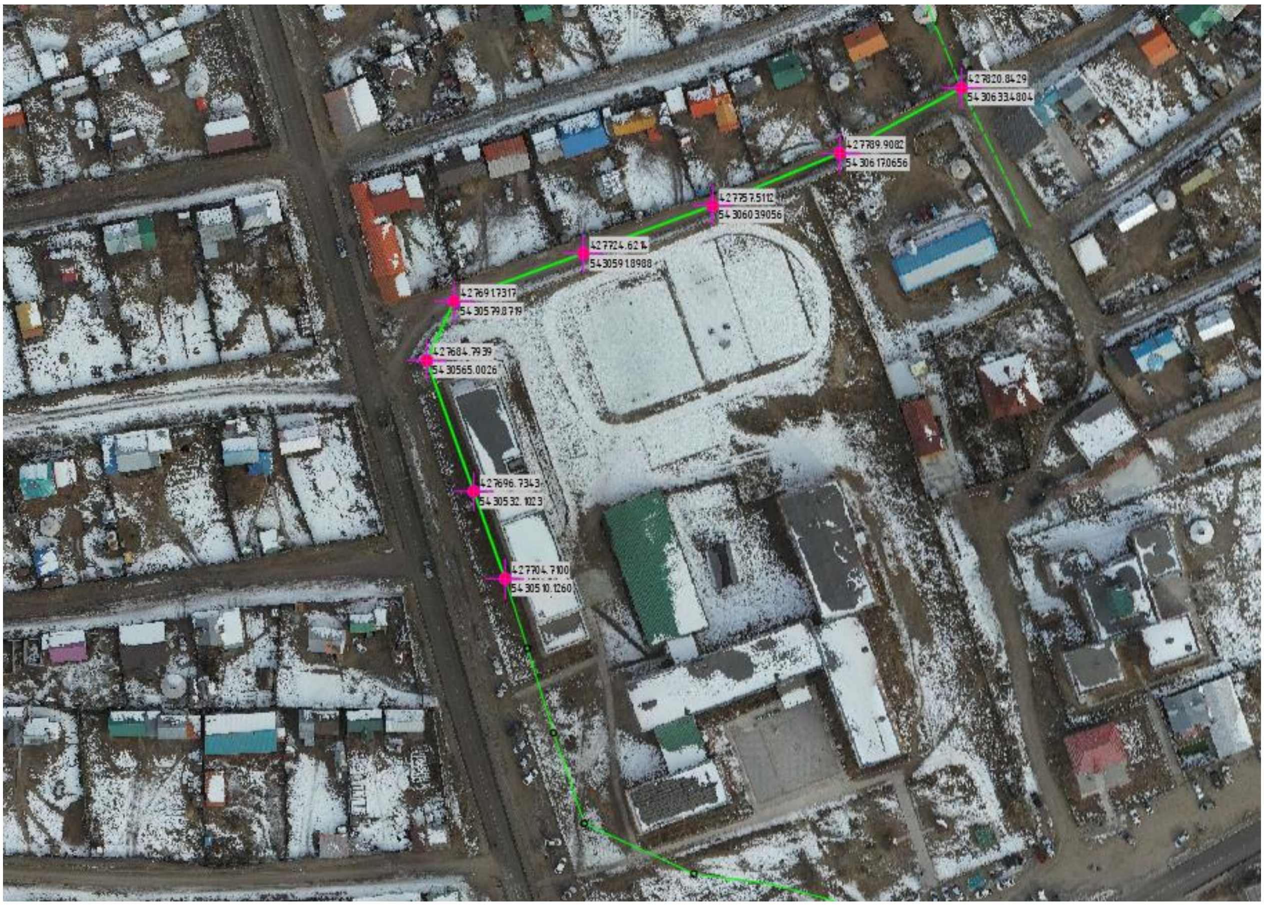

Ажил 4: Говил багийн цэвэр усны шугамыг шинэчлэх

Усан хангамжийн шугамын ашиглалтын хугацаа дуусч, ус алдалт ихтэй байгаа тул шинэчлэх шаардлагатай байна. Дамжуулах хоолойг 1980 онд ашиглалтад оруулсан.

Зураг 8. Говил багийн цэвэр усны шугамыг шинэчлэх байршил

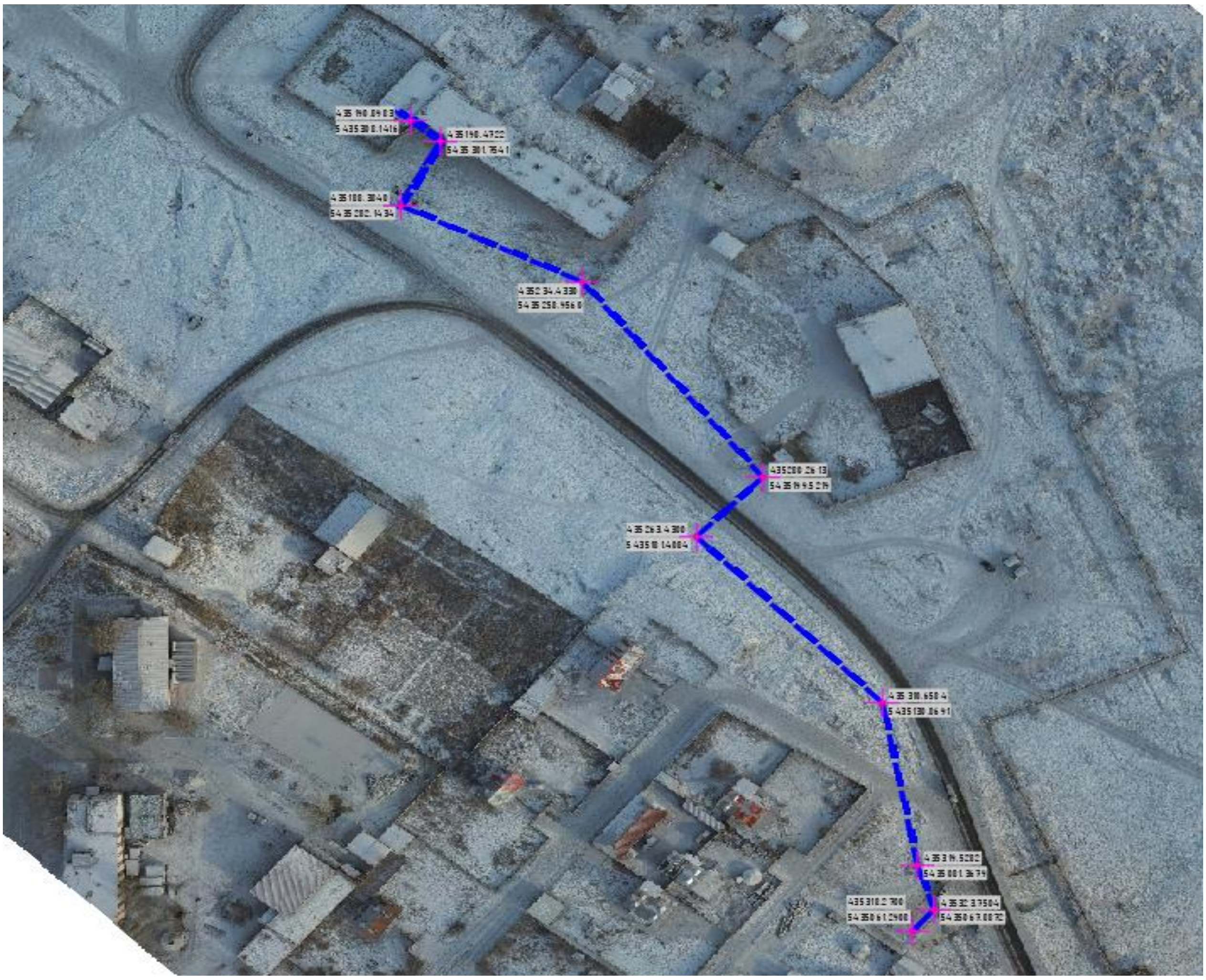

ХОТЫН УС ХАНГАМЖИЙГ НӨХӨН СЭРГЭЭХ

Ажил 5: Бүрэнбүст

Шугам хоолойг 1986 онд барьсан бөгөөд 2012 оноос хойш хоолой олон удаа хагарсан. Уртын дагуу олон цооног өрөмдөж, шугам хоолойг хэсэгчлэн таслах, засах боломжгүй болгосон. Шугам хоолойн байршлыг тогтоосон бөгөөд шугам хоолойн дагуу 12 танхим /chamber/-тай.

2 танхим /chamber/-д нь галын цорго суурилуулсан байна. Дамжуулах хоолойн одоогийн диаметр нь Ф200 мм.

Зураг 9. Бүрэнбүст багт орших шугам сүлжээний байршил

Ажил 6: УУРХАЙЧИН БАГ

Уурхайчин багт орших шугам сүлжээ нь 1978 онд баригдсан бөгөөд уг шугам нь ойр ойрхон хагарсан, мөн их хэмжээний ус алдагдахаас сэргийлж яаралтай сэргээн засварлах шаардлагатай болсон.

Зураг 10. Уурхайчин багт орших шугам сүлжээний байршил

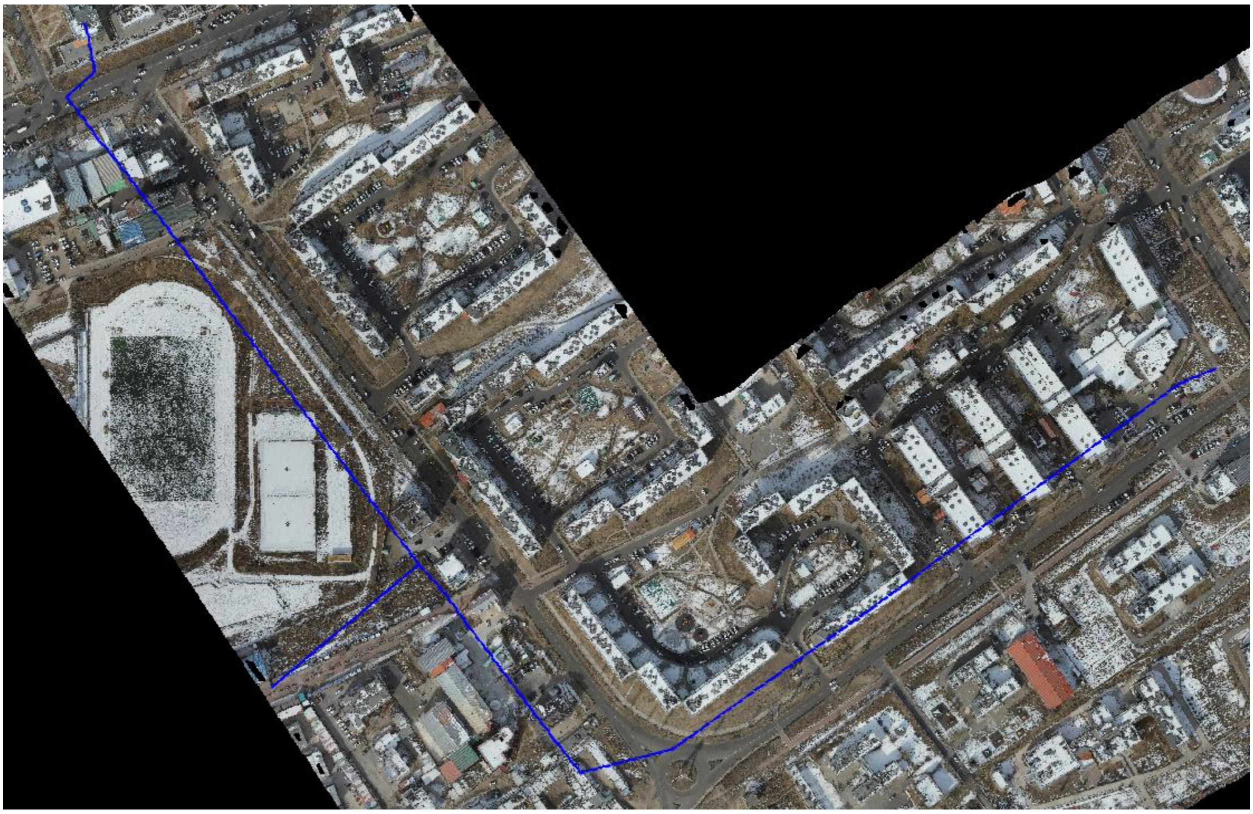

Ажил 7: Баянцагаан

Баянцагаанд орших шугам сүлжээ нь 1978 онд баригдсан бөгөөд хивсний үйлдвэр, цагдаа, онцгой байдлын хэлтэс, хүнс, сүү боловсруулах үйлдвэр зэрэг байгууллага, үйлдвэрүүдийг усаар хангах зориулалттай. Хоолой нь байнга дэлбэрдэг, их хэмжээний ус гоожиж эрчдэлтэй тул яаралтай нөхөн сэргээх/солих шаардлагатай болсон.

Зураг 11. Баянцагаан багт орших шугам сүлжээний байршил

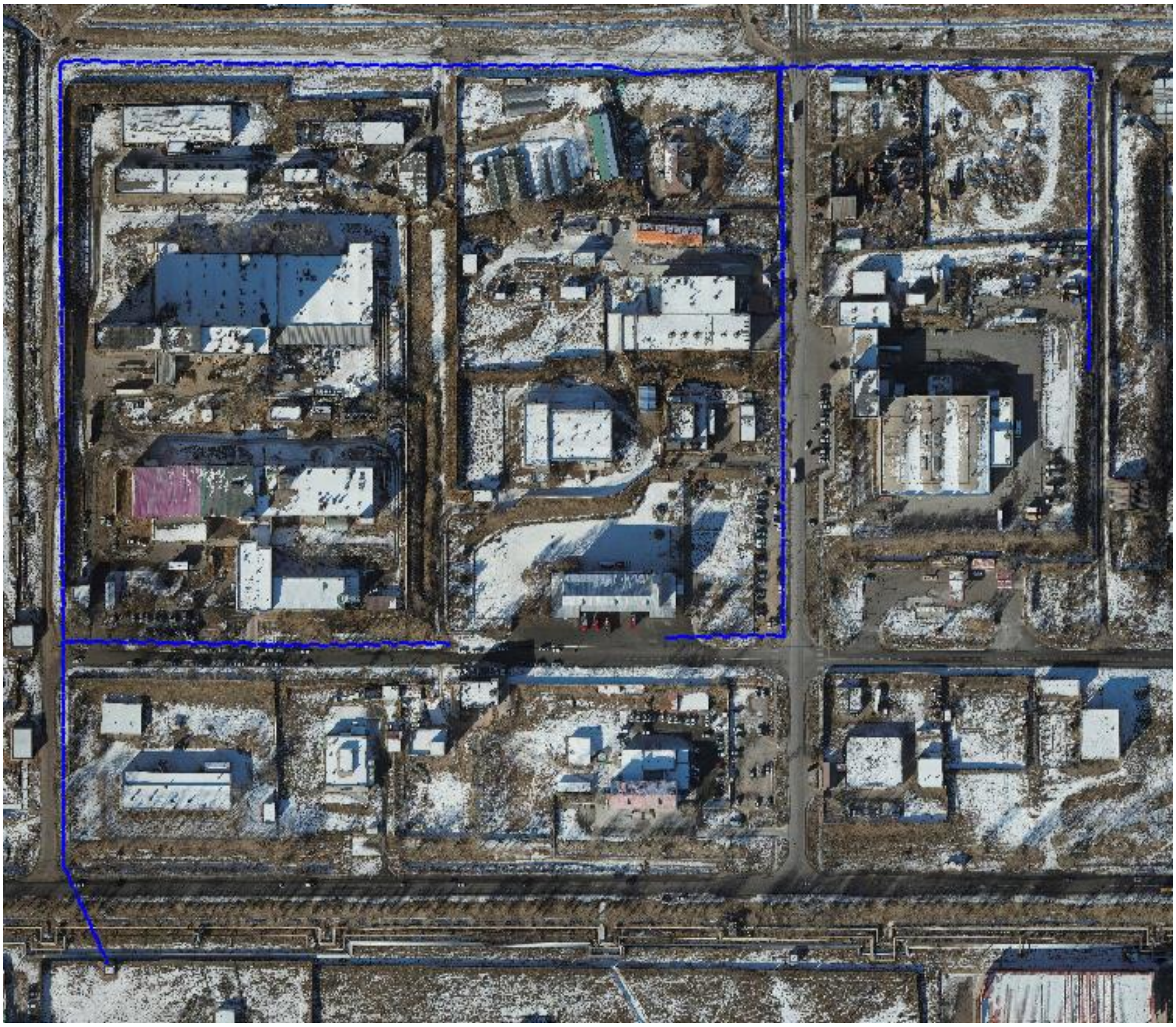

Ажил 8 (сонголт 1): UDDT- 4-2 Шугам сүлжээг солих

Халуун ус дамжуулах шугамуудын ашиглалтын хугацаа дуусч, маш их зэвэрсэн тул солих шаардлагатай

Зураг 12. UDDT- 4-2 Шугам сүлжээг солих байршил

1.3.2. 2025 онд хэрэгжүүлэх барилгын ажлын төлөвлөгөө

	Ажилбарууд	**он**	**2024 он**		**2025 он**											
		сар	**11**	**12**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
1	**Барилгын өмнөх үе шат**															
2	Ажлын зураг төсөл															
4	Түр байрны газрын зөвшөөрөл															
5	Байгууллагын бүтэц, харилцааны матриц															
6	Барилгын байгаль орчин, Нийгмийн удирдлагын төлөвлөгөө															
7	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын төлөвлөгөө															
8	Чанарын баталгааны болон хяналтын төлөвлөгөө															
9	Замын хөдөлгөөний хяналтын төлөвлөгөө															
10	Түр байрны төлөвлөгөө															
11	Ажлын аргачлал															
12	Үйлдвэрлэгчийн мэдээлэл															
13	**Бэлтгэл ажил**															
14	Ажил олгогчийн ажлын зөвшөөрөл															
15	Ажил эхлэх огноо															
16	Талбайн бэлтгэл															
17	Ажиллах хүч, техник хэрэгслийн шилжүүлэг															
18	Материал талбайд хүргэх															
19	**Барилгын ажил**															
20	Багц 1															
21	Улаан шугам татах															
22	Байршил 1 - Киоск 57															
23	Байршил 2 - Киоск 18															
24	Байршил 4 - Гови															
25	Багц 2															
26	Байршил 7 - Баянцагаан															
27	Байршил 8 - Дүүрэг 4															
28	**Хүлээн авах үе шат**															

1.4. Төслийн ач холбогдол

Энэхүү төсөл хэрэгжснээр, үер усны аюул 40-50 хувь буурах бөгөөд ойролцоогоор 11,000 оршин суугчид найдвартай аюулгүй ундны усны сүлжээнд холбогдох болно. Төслийн хүрээнд хийгдэх ажлын үр дүнд системийн усны алдагдал 15 хувиар буурах боломжтой.

2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт

2.1. Газар зүйн байрлал, газрын гадарга:

Орхон аймаг нь геоморфологийн мужлалтын хувьд Төв Азийн геоморфологийн мужид, Орхон-Сэлэнгийн мужийн Сэлэнгийн дэд мужид дундаж өндөр уул ба нам уулын хэв шинжид хамаарна.

Орхон аймаг нь Монгол орны томоохон гол мөрөн болох Орхон-Сэлэнгийн сав газрын далайн түвшнээс дээш 1000-1711 м (дундаж 1200 м) өндөрт өргөгдөн орших ба ерөнхийдөө бэсрэг уулс зонхилдог. Хамгийн өндөр цэг нь нутгийн төв хэсэгт орших Согоот уул 1711 метр үнэмлэхүй өндөртэй, нам цэг нь Тохой гэдэг газар 950 м орчим өндөртэй. Уулс ихтэй, гуу, жалга, сархиаг ихтэй, шинэс, нарс, хус, хуш, улиас зэрэг модлог ургамалтай. Зүүн талаараа Сэлэнгэ, баруун талаараа Булган аймагтай хиллэн оршдог.

Аймгийн газар нутгийн хэмжээ 84400 га ба энэ үзүүлэлтээрээ Монгол орны хамгийн жижиг газар нутагтай аймагт тооцогдоно. Нийт нутаг дэвсгэрийн газрын нэгдмэл сангийн ангиллаар 46281 га нь хөдөө аж ахуйн газарт, 20616 га нь хот, тосгоны суурин газарт, 1256 га нь зам, шугам сүлжээний газарт, 15884 га ойн сан бүхий газарт, 361 га нь бусад ангилалд багтана /Зураг 1/.

Зураг 13. Газрын нэгдмэл санд эзлэх хувь

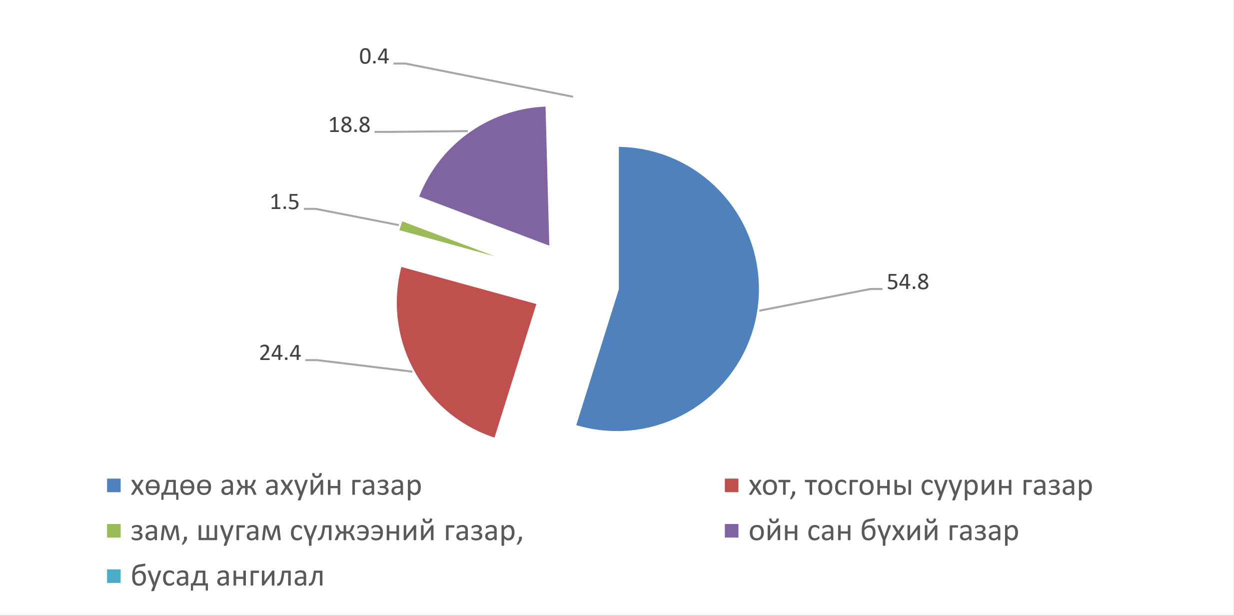

2.2. Цаг уур, уур амьсгал

Нутгийн цаг агаар нь эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай боловч газарзүйн байршлын онцлог болон газар нутгийн хотгор гүдгэрийн байдал нь хотын бичил уур амьсгал бүрдүүлэх үндсэн нөхцөл болж дулааны улиралд сэрүүвтэр, хүйтний улиралд харьцангуй дулаавтар, хавар, намрын улиралд салхи шуурга ихэсч хуурайшилтын зэрэг, агаарын температурын хэлбэлзэл өсч, тогтворгүй болдог.

Өвөлдөө -20 хэм хүйтэрч, зундаа +30 хэм хүртэл халдаг. Үнэмлэхүй хамгийн их температур +40 хэм, үнэмлэхүй хамгийн бага температур -37 хэм хүрнэ.

Хур тунадас ихтэй жилийн нийлбэр хэмжээ нь 371,8 мм.

Нарны нийлбэр цацраг 1200 квт цаг/км^2. Чийглэг зуны давтагдал 25%, гангийн давтагдал 20% орчим, хүчтэй салхи 10-аас цөөн өдөр, цасан шуурга 5-аас цөөн өдөр, шороон шуурга 10-аас цөөн өдөр болно.

Салхины зүг чиг, хүч улирлаас хамаарч янз бүр байх боловч ихэвчлэн Баруун-Хойд зүгийн салхитай.

Цасан бүрхүүлийн дундаж зузаан нь 5 см, хамгийн их үедээ 25 см байдаг. Улирлын цэвдэгшил харьцангуй их, ялангуяа өндөрлөг газруудын ар хэсгээр илүү байдаг. Гүн нь 4-10 метр.

2.2.1. Агаарын даралт:

Станцын түвшин дэх агаарын даралтын сарын дундаж утга 869.0-869.1 г/Па, хамгийн их даралт нь 891.0-891.5 г/Па, хамгийн бага нь 850.9- 851.3. г/Па хооронд хэлбэлздэг.

2.2.2. Агаарын температур:

Агаарын температурын олон жилийн дундаж 0,8 С, агаарын температурын хамгийн их утга нь 1999 онд 39.0 С хүрч халсан, агаарын температурын хамгийн бага утга нь 2001 онд – 40.0 С хүрч хүйтэрсэн байна.

2.2.3. Агаарын чийгшил:

Харьцангуй чийгийн олон жилийн дундаж нь 62% байна.

2.2.4. Хур тунадас:

Жилийн нийлбэр тунадасны олон жилийн дундаж нь 360,7 мм ба үүнээс дулааны улиралд 326,3 мм, хүйтний улиралд 34,4 мм нь ордог байна. Хамгийн их тунадас нь 2012 оны 7-р сард 274,6 мм тунадас орсон байна.

2.3. Гадаргын ба газрын доорх усны өнөөгийн төлөв байдал

Орхон аймаг нь Хойд мөсөн далайн ай савд багтдаг. Гадаргын болон гүний усны нөөц харьцангуй багатай.

Аймгийн хэмжээнд нийт 11 гол горхи тоологдсоноос 2 нь усгүй, 40 булаг шанд тоологдсоноос 10 нь ширгэсэн, 4 нуур, цөөрөм тоологдсоноос 1 нь усгүй болсон байна. Томоохонд тооцогдох гол байхгүй бөгөөд Хангал гол хэмээх жижгэвтэр ганц гол байх ба бусад гол болох Чингэлийн гол, Говилын гол, Уртбулаг, Хаяа булаг, Тал булаг, Цагаанчулуут зэрэг гол горхи нь Хангал голд цутган 56 км орчим урсан Орхон голд цутгадаг.

Орхон аймагт Говилын гол дагуу 4, Цагаанчулуутын гол дагуу 3, Чингэлийн гол дагуу 11 газрын доорх усны нөөц бүхий орд тогтоосон байдаг.

2.4. Хөрсөн бүрхэвчийн өнөөгийн төлөв байдал

Эрдэнэт хот орчмын нутаг нь хөрсөн бүрхэвчийн хувьд уулын хар хүрэн ба уулын хээрийн хүрэн, нугын бараан хөрс зонхилох боловч боловч олон хэв шинжийн хөрс тархсан байдаг. Тухайлбал уулын арын ой модтой газраар ойн бараан, тайгын ширэгт хөрс, арай нам хэсгээр зузаан давхаргатай хар хүрэн, хөр шороон хөрстэй байхад нам хэсгээр шаварлаг хөрш, нутаг-хар шороон ба нугат-хар хүрэн хөрстэй. Харин Хангал голын дэнж, түүний нарийн салбар ам, хөндийгөөр нугын болон нугат-намгийн хөрс ажиглагддаг.

Хөрсний улирлын хөлдөлт дунджаар 10 дугаар сарын 15-нд эхлэж, 4 дүгээр сарын 3-наас гэсэж эхлэх ба хөлдөлтийн гүн нь элсэнцэр, шавранцар хөрсөндөө дунджаар 2,8-3,5 м байдаг.

2.5. Ургамлан нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал

Евразийн хээр, Монголын хээрийн муж, Орхон-Сэлэнгийн дэд мужид багтана.

Орхон аймагт нийт 17792 га талбайд ой модны тархац бий. Сибир шинэс, хус, улиангар голлож ургана.

Аймгийн хэмжээнд 46 овгийн 154 төрөлд хамаарах 235 зүйл ургамалтай. Эдгээр зүүлүүдийн дотор мод 7 зүйл, сөөг 12, сөөгөнцөр 2, заримдаг сөөг 5, олон наст өвс 194, нэг ба хоёр наст ургамал 15 зүйл тус тус байна. Мөн Монгол орны унаган ургамал 9 зүйл, эмийн ургамал 26 зүйл, хүнсний (жимс болон цайны) 10 зүйл ургамал тохиолдоно.

2.6. Амьтны аймгийн өнөөгийн төлөв байдал

Орон нутагт 41 зүйлийн хөхтөн амьтан, 2 зүйл хоёр нутагтан бүртгэгдсэн байна. Тэдгээрээс мөлхөгчдийн 4 зүйл, шувууны 124 зүйл, загасны 5 зүйл, шавжийн 215 зүйл тархан амьдарч байна.

2.7. Орхон аймгийн Засаг захиргааны нэгж, түүний удирдлага

Төрийн захиргааны удирдлагыг хэрэгжүүлэгч Аймгийн Засаг дарга нь хотын захирагчийн үүргийг давхар гүйцэтгэдэг бөгөөд 6 хэлтэс бүхий аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Хотын захирагчийн алба, Эрдэнэт ус, ДТС ОНӨХК, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Хот тохижуулах газар, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, Ус цаг уур, орчны шинжилгээний төв, Онцгой байдлын газар зэрэг 50 гаруй байгууллага, агентлагаар дамжуулан төрийн үйлчилгээг иргэддээ хүргэж байна.

2.8. Нийгэм эдийн засгийн өнөөгийн байдал

Орхон аймаг нь Монгол улсын төсвийн орлогын 7,5 хувь, нийт экспортын 10 хувийг дангаараа бүрдүүлдэг.

2020 оны 12 дугаар сарын байдлаар хүн ам, өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд Орхон аймгийн харьяат 108.7 мянган хүн 28.6 мянган өрхөд бүртгэлтэй байсан бол 2024 оны байдлаар 104,412 хүн амтай болсон.

Суурин хүн амын 59.7 хувь нь 16-59 насныхан, 32.5 хувь нь 015 насныхан, 7.8 хувь нь 60 ба түүнээс дээш насныхан байна.

Орхон аймаг нь Улаанбаатар, Дархан, Сүхбаатар хотуудтай төмөр замаар,

Улаанбаатар, Дархан, Сүхбаатар, Булган, Мөрөн хотуудтай хатуу хучилттай замаар холбогдсон.

Тус аймагт 128,0 мянган толгой мал бүхий мал аж ахуй, 30-аад байгууллага газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхэлж байна.

Эдийн засгийн голлох салбар нь Уул уурхайн олборлох үйлдвэр юм. Жилдээ 1,2 сая метр хивс үйлдвэрлэдэг Эрдэнэт хивс, 3600 тн катодын зэс үйлдвэрлэдэг Эрдмин, Ачих Ихт, Зэс эрдэний хувь зэрэг томоохон үйлдвэрүүдтэй.

869 худалдааны цэг, салбарууд үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Нийтдээ 1000 гаруй суудалтай соёлын ордон, театр, соёлын төв, хуримын ордон, хүүхэд залуучуудын төв иргэдэд үйлчилж байна.

2.9. Түүх соёлын өвийн өнөөгийн төлөв байдал

Төслийн талбайд түүх соёлын өв илэрвэл Монгол улсын “Соёлын өвийг хамгаалах тухай” хуульд заасны дагуу мэргэжлийн байгууллагад хандан судалгаа, шинжилгээ, малталтын дүн болон палеонтологи, археологийн олдворыг сумын захиргаанд тайлагнана. Сумын засаг дарга нь судалгаа, хайгуул, малталт хийсэн газрыг хариуцна. Тэдгээр түүх, шинжлэх ухаан, соёлын үнэт зүйл болох газар, хөрс нь улсын хамгаалалтад байх бөгөөд олдвор нь улсын өмч болдог.

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

3.1. Газрын гадарга, хэвлий:

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах төслийн үйл ажиллагаанаас газрын газрын гадаргын эвдрэл, элэгдэл, хонхор орон зай үүснэ.

Тус талбай нь барьж байгуулах ажлын хугацаанд эвдэгдэх ба барьж байгуулах ажил дууссаны дараагаар нөхөн сэргээлт хийж, орчны тохижилтын ажлыг хийснээр ашиглалтын үед үүсэх сөрөг бага болно.

3.2. Агаарын чанар:

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах төслийн үйл ажиллагаанаас газар ухах үйл ажиллагаа болон тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, барилгын материалыг хураах талбай болон газар шорооны ажлаас гарсан овоолго зэргээс агаарт тоосжилт үүснэ.

Дээрх үйл ажиллагаа нь ажлын талбар, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний маршрутын дагуу явагдаж нөлөөлөл нь хязгаарлагдмал орон зайд, богино хугацаанд байх боломжтой

3.3. Гадаргын ус:

Төслийн үйл ажиллагаанаас сайруудад бетон хоолой тавих, бетонон гаргалгаа хийх, бетонон бэхэлгээтэй хана хийх үед гадаргын урсацаар дамжин барилгын материал, хог хаягдал, шороо, цемент зэрэг нь зөөгдөж гол руу орж

булингар, бохирдол үүсгэх, тээврийн хэрэгслээс шатах тослох материал /ШТМ/ асгарснаас хур тунадас орсон үед үерийн усаар дамжин гадаргын усыг бохирдуулах сөрөг нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.

Энэхүү сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд усны суваг дотор болон ойр орчимд ажиллахдаа барилгын материалыг гадаргын болон ус зайлуулах сувгаас усны урсацад өртөхөөргүй зайд байрлуулах, ШТМ асгарсан тохиолдолд тархахаас сэргийлж зориулалтын шингээгч материал (spill kit)-ыг тээврийн хэрэгслүүдэд болон бусад шаардлагатай газруудад бэлэн байлгах, цаг агаарын аюултай үзэгдлийн болон борооны урьдчилсан мэдээг тогтмол ашиглаж ажлаа зохион байгуулж үер усны аюулаас сэрэмжлэх, зураг төслийн шатанд хийсэн их урсацын нарийвчилсан тооцоог барьж байгуулахад ашиглаж үерийн хамгаалалтын байгууламжийг найдвартай байх, тогтвортой ашиглах нөхцөлийг хангах хэрэгтэй.

3.4. Газар доорх ус:

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах үед газар доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл бага байна.

3.5. Хөрсөн бүрхэвч:

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах үед талбайн хөрс элэгдэж, эвдрэн хуулагдах ба энэхүү хуулагдаж овоолгод нөөцөлсөн шимт хөрсийг барьж байгуулах ажил дууссаны дараагаар эвдэрсэн талбайг хучин нөхөн сэргээхэд болон орчныг тохижуулахад ашиглана.

3.6. Ургамлан нөмрөг:

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах үед өнгөн хөрстэй хамт ургамлан бүрхэвч хуулагдана. Шимт хөрсний овоолго болон ухмалаас гарсан шороон доор ургамлан бүрхэвч дарагдана.

3.7. Амьтны аймаг:

Төслийн талбай нь хот суурины газар учир амьтны аймгийн томоохон төлөөлөгч байхгүй, харин шувуу, сээр нуруугүйтэн амьтад дунд зэрэг тархалттай тул амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл бага юм.

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах үед газар хөндөлтийн өмнө нүхэнд амьдардаг амьтад машин техник төхөөрөмжид өртөх, түүнчлэн ухсан нүх, шуудуу зэрэгт ойр орчмын мал, амьтан унаж эрсдэх нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.

Энэхүү сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд мал, амьтад унахаас урьдчилан сэргийлж, газар хөндөлтийн өмнө амьтад өртөх эсэхийг шалгаж, мал, амьтдыг эрсдэх орчноос холдуулах, ухсан нүх, шуудуу зэрэгт хамгаалалтын хил хүрээ татаж хамгаалах, гэрэл ойлгогч бүхий тэмдэг, тэмдэглэгээ хийх, анхааруулсан тэмдэг харагдахуйцаар байрлуулах хэрэгтэй.

3.8. Нийгэм, эдийн засаг:

Усан хангамж болон бохирын шугам сүлжээг шинэчлэх, үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж барьж байгуулах үед нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл байхгүй, харин ашиглалтын үед айл өрхийн усан хангамж сайжрах, өдөр бүр 50 хүртэл удаа ус тээвэрлэх ажиллагаа зогссоны үр дүнд нүүрстөрөгчийн ялгарлыг арилгана, нэгдсэн хэрэглээний халуун усыг сургууль, цэцэрлэгт холбож, орчин нөхцөл нь сайжирснаар тогтвортой хөгжлийн асуудлыг шийдвэрлэж, хэрэгжүүлэхэд түлхэц болно.

3.9. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг:

Эрдэнэт хотод хэрэгжиж буй “Эрдэнэт хотын гамшигт тэсвэртэй байдал” буюу бохир, цэвэр усны шугам сүлжээг төвийн шугамд холбох, үерийн хамгаалалтын байгууламжийг сайжруулах төслийн үйл ажиллагаанаас тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөрөг нөлөөлөл үүсэхээргүй байна.

4. 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

4.1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт

Энэхүү төлөвлөгөөний зорилго нь тухайн төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, бохирдлоос сэргийлэх, ерөнхий үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах талаар авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээнүүдийг төлөвлөх, хэрэгжилтийн үр дүнг тогтооход оршино.

“Эрдэнэт хотын гамшигт тэсвэртэй байдал” төслийн үерийн хамгаалалтын суваг, үерийн ус хуримтлуулах байгууламж, ус хангамжийн болон бохирын шугам хоолойг барьж байгуулах ажлын үед төслийг хэрэгжүүлэгч, гүйцэтгэгч нар мөрдөн ажиллах байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол улсын хууль, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал, төсөл хэрэгжих газарт хийсэн байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ, байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах аргачлал, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам зэрэгт үндэслэн боловсруулав.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдсэн.

4.2. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

<table>
<tr><th>Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд</th><th>Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ</th><th>Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ</th><th>Хэмж их нэгж</th><th>Нэгжийн зардал (төгрөг)</th><th>Тоо хэмжээ</th><th>Нийт зардал, төг</th><th>Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж</th><th>Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг</th></tr>
<tr><td colspan="9">4.2.1. Агаар</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой барих үед тоосжилт үүсэх</td><td>Халуун хуурай үед тоос босож буй зам, ил шороон талбайтай хэсгийг услах (1 $м^2$ газарт 2 л гэсэн нормын дагуу)</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим</td><td>Төг/л</td><td>1 $м^2$ усны өртөг 1600 төг</td><td>299400 $м^2$</td><td>958,080.0</td><td>Тоосжилт ихэссэн тохиолдлоос хамаарч нэмэгдэж болно.</td><td rowspan="5">Агаарын бохирдлын тухай хууль,

MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага</td></tr>
<tr><td>Ухмалаас гарсан түр овоолгын шороо салхинд хийсэхээс сэргийлж хугацаа алдалгүй тэгшилж нөхөн сэргээлт хийх</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим</td><td colspan="4">Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан.</td><td>2025-2026 онд</td></tr>
<tr><td>Барилгын материал, элс, шавар, цемент зэргийг тохиромжтой газар байрлуулах, салхинд хийсэж тоосжилт үүсгэхээс сэргийлэх</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>2025-2026 онд</td></tr>
<tr><td>Ажлын талбайд шороон замд автомашины хурдыг багасгаж хязгаарлалт тогтоох</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, тээврийн шороон зам орчим</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>2025-2026 онд</td></tr>
<tr><td>Нурмаг ачаа хучлагатай тээвэрлэх</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>2025-2026 онд</td></tr>
</table>

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		хоолой, тээврийн шороон зам орчим						
Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой барьж байгуулах үед дуу шуугиан зөвшөөрөгдөх түвшнээс ихсэх	Зохих стандартад зөвшөөрөгдөх түвшний дуу шуугиан, чичиргээг үүсгэдэг эсвэл дуу шуугианыг бууруулагч төхөөрөмжөөр тоноглогдсон машин механизм, тоног төхөөрөмжийг авч ажиллуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	-	-	-	-	2025-2026 онд	
	Тээврийн хэрэгслийн дуу шуугианы ялгаруулалтын байнгын хяналт шалгалт, засвар үйлчилгээг хийх	Нийт тээврийн хэрэгслүүд	Үйл ажиллагааны зардлаас				2024-2026 онд тогтмол	
	Хэт их дуу шуугиантай байвал дуу намсгагч хэрэглэх, шөнийн цагаар ажиллахгүй байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд тогтмол	
Агаарт хорт хий ялгаран агаарын чанарт нөлөөлөх	Машин механизм, тоног Төхөөрөмжид засвар үйлчилгээ хийх	Нийт тээврийн хэрэгслүүд	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	MNS 4470:2005 Авто тээврийн хэрэгслийн хэрэглээний үзүүлэлтүүд. Ангилал, Ерөнхий шаардлага
	Машин механизмын асаалттай сул зогсолтыг хориглох, ажилчдад сануулах	Нийт тээврийн хэрэгслүүд	-				2025-2026 онд	

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Нөхөн сэргээлт муу хийсэн газраас тоос босож орчин тоосжих	Нөхөн сэргээлт муу хийгдсэн газруудад нөхөн сэргээлт дахин хийж тоосжилт үүсэхээргүй болгох	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
Нийт зардал			**958,080.0 төгрөг**					
4.2.2. Газрын гадарга хэвлий								
Газрын хэвлийд хонхор орон зай үүсэх	Эвдэрсэн газрын гадаргыг хуучин төрхөд нь буцаан оруулж, аюул осолгүй болгож, цаашид ашиглаж болохуйцаар нөхөн сэргээх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан				2025-2026 онд	MNS 17.5.1.19-92 Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийхэд тавигдах ерөнхий шаардлага
Газрын гадарга хог хаягдлаар бохирдох	Барьж байгуулах үед үүссэн хог хаягдал болон ахуйн элдэв хог хаягдал, бусад бохирдуулагч эх үүсвэрүүдийг зохих шаардлага, журмын дагуу хадгалах буюу устгах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан				2025-2026 онд	Хог хаягдлын тухай хууль
Ашиглалтын үед орчны газрын гадарга эвдрэх	Үерийн хамгаалалтын сувагт үзлэг, цэвэрлэгээ, засварын ажлыг хийж бөглөрөх, үерийн ус халих, улмаар орчны	Үерийн хамгаалалтын суваг	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2027 онд	

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	газрын гадарга эвдрэхээс сэргийлэх							
	Ус хуримтлуулах байгууламжид үзлэг, цэвэрлэгээ хийх, засварын ажлыг тогтмол хийж болзошгүй эрсдэл, байгууламжаас дооших газрын гадарга эвдрэхээс сэргийлэх	Ус хуримтлуулах байгууламж	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Шугам сүлжээний ажлын дараа дүүргэлт, нөхөн сэргээлтийг чанартай хийж, нүх үүсэж осол эрсдэл гарахаас сэргийлэх	Шугам сүлжээний ажил хийсэн газар	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
4.2.3. Усан орчин								
Гадаргын урсацаар дамжин барилгын материал, хог хаягдал, шороо, цемент зэрэг нь зөөгдөж гол руу	Барилгын материал болон хог хаягдлыг сайр болон үерийн усны сувгаас хамгийн багадаа 100 м зайд байрлуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	Усны тухай хууль

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмж их нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал , төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
орж булингар, бохирдол үүсгэх								
Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн нөлөөнөөс барьж дуусаагүй байгаа суваг, байгууламж эвдрэх	Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн болон борооны урьдчилсан мэдээг тогтмол ашиглаж ажлаа зохион байгуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
Тээврийн хэрэгслээс шатах тослох материал /ШТМ/ асгарснаас хур тунадасны усаар дамжин гадаргын ус болон газар доорх усыг бохирдуулах	ШТМ асгарсан тохиолдолд хөрсөнд тархаж, улмаар усан орчин бохирдохоос сэргийлж зориулалтын шингээгч материал зэргийг шаардлагатай газруудад бэлэн байлгах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Энэ төлөвлөгөөний хөрсний хэсэгт тусгав				2025-2026 онд	MNS 5850-2019 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис,элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
	Машин механизм, тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээг хөрс болон байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй тусгай орчинд явуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	-	-	-	-	2025-2026 онд	
Усны хэрэглээг хяналтгүй зарцуулснаар усан хангамжийн	Баян-Өндөр сумын Хот тохижуулах газартай усны хэрэглээний гэрээ хийж ажиллах	Хот тохижуулах газар, барилгын ажил гүйцэтгэгч компани	---*---				2025-2026 онд	Усны тухай хууль

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
газар доорх усны нөөцөд нөлөө үүсэж болзошгүй.								
Усны нөөц хомсдох	Барьж байгуулах ажилд хэрэглэх усны хэмжээг гэрээ болон төсөвт тусгаснаас хэтрүүлэлгүй байлгаж, усны хэрэглээг хяналттай байлгах	Нийт усны хэрэглээ	---*---				2025-2026 онд	Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм
Бие засах газар, бохир шингэний сав зэргээс хөрс, газар доорх ус бохирдох	Стандартын шаардлага хангасан жорлон, бохирын сав зэргийг ашиглаж, соруулж ариутгах татуургад нийлүүлэх ажлыг гэрээний үндсэн дээр хийж гүйцэтгэх	Түр кемп	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгав				2025-2026 онд	
Ашиглалтын үед орчин үерт автах	Үерийн урсацад хяналт тавьж байх, суваг, байгууламжийн нэвтрүүлэлт, бүрэн бүтэн байдал, шүүрэл зэрэгт тогтмол хяналт тавьж, хийцийг сайжруулах арга хэмжээ авч байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	Үерээс хамгаалах суваг, байгууламжид хог хаягдал үүсэхээс сэргийлэх арга хэмжээ авах, тогтмол цэвэрлэж байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2027 онд	
Ашиглалтын үед газар доорх усны нөөц хомсдох	Шугам хоолой, тоног төхөөрөмжийн үзлэг, байнгын хяналт, засвар үйлчилгээ хийж усны алдагдлаас сэргийлэх	Ус хангамжийн сүлжээ	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2027 онд	
4.2.4. Хөрс								
Хяналтгүй газар ашиглалтаас хөрс элэгдэж эвдрэх	Барьж байгуулах үед түр кемпэд зориулж газрын албаны зөвшөөрлөөр газар авах ба түүнийг эвдрэл, элэгдэл багасгах талаар анхааран ажиллаж, барилгын ажлын төгсгөлд нөхөн сэргээж хүлээлгэн өгөх	Төсөл хэрэгжүүлэгч, гүйцэтгэгч компани, газрын алба, түр кемп	-				2025-2026 онд	Газрын тухай хууль
Хөрс доройтох, элэгдэл эвдрэлд орох	Шимт хөрсийг салхинд бага өртөмтгий газарт хадгалах, мөн үер, лаг чулуулаг, барилгын болон бусад хог хаягдлаас хамгаалах, нөхөн сэргээлтэд аль	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	-				2025-2026 онд	MNS 5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. нэр томьёо, тодорхойлолт,

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	болох богино хугацаанд ашиглах							MNS 4919:2008 Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрсний стандарт, техникийн шаардлага
	Ухмалаас гарсан шимт бус ул хөрсийг буцаан булалтад ашиглахаар овоолго хийж хадгалах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025 онд Барилгын ажил эхлэх үед	
	Барилгын ажлын замын хөдөлгөөний маршрутын зураглалыг гаргаж, таних тэмдэг, самбар хийх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим				1500,000.0	Барилгын ажлын үед	
Хөрсөн дэх шим тэжээлийн бодисууд алдагдах	Шимт хөрсийг салхинд бага өртөмтгий газарт хадгалах, мөн үер, лаг чулуулаг, барилгын болон бусад хог хаягдлаас хамгаалах, нөхөн сэргээлтэд аль болох богино хугацаанд ашиглах	Үржил шимт хөрсний овоолго	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025 онд	MNS 5916 : 2008 Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт
Хөрс бохирдох	Машин техникээс шатах тослох материал алдагдсан тохиолдолд хөрсөнд тархахаас сэргийлж модны үртэс, элс, даавуу эсвэл зориулалтын синтетик шингээгч материал (spill kit) ашиглах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим				1,000,000.0	2025-2026 онд	MNS 5850 : 2019 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	Машин механизм, тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээг хөрс болон байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй тусгай орчинд эсвэл зориулалтын засварын газарт хийх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль
	Барьж байгуулах үеийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдал болон ахуйгаас гарах хуурай хог хаягдлыг түр хадгалах цэг байгуулан хадгалж хог хаягдлын цэгт хүргэж хөрс орчин бохирдохоос сэргийлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, кемп орчим	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан				2025-2026 онд	Хог хаягдлын тухай хууль
Дүн			**2,500,000.0 төгрөг**					
4.2.5. Биологийн төрөл зүйл								
Ургамлан нөмрөг устаж, талхлагдах	Ногоон байгууламжид байгаа мод бутыг аль болох гэмтээхгүй байх, шилжүүлэн суулгах, буцаан байршуулах зэргээр ногоон байгууламжид үзүүлэх нөлөөг багасгах	Ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				Барилгажилтын үед	MNS 6260 : 2011 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах MNS 17.5.1.19-92 Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийхэд тавигдах
	Ургамлан нөмрөг талхлагдсан газруудыг	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан				2025-2026 онд	

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмж их нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	олон наст ургамлын үр тарьж ургамалжуулах	ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчмын ургамал						ерөнхий шаардлага
	Тарьсан ургамлаа байгалийн аясаар нөхөн сэргэж ургах нөхцөлийг бүрдүүлэн усалж тордох		Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан				2025-2026 онд	
Барьж байгуулах үед ашиглах машин, механизмуудын хөдөлгөөнөөр хотын орчмын зүлэг, ургамал, мод бут тоосонд дарагдах	Хүн, техникийн чөлөөт зорчилтыг хязгаарлаж олон салаа зам гаргахгүй байх, самбар, тэмдэг зэргийг байрлуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	Ургамлын тухай хууль
	Барьж байгуулах ажил хийгдэж дууссаны дараа усалгаа цэвэрлэгээний ажлыг хийх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчмын ургамлууд	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгасан				Барилгын ажил дуусмагц	Ургамал хамгааллын тухай хууль,
Газар хөндөлтийн үед нүхэнд амьдардаг амьтад машин	Газар хөндөлтийн өмнө амьтад өртөх эсэхийг шалгаж, амьтдыг эрсдэх орчноос үргээж холдуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	Ан амьтны тухай хууль

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
техник төхөөрөмжид өртөх, ухсан нүхэнд мал амьтан унах	Ухсан нүх, шуудуу зэрэгт хамгаалалтын хил хүрээ татаж, хашаа, хашлагатай байхаас гадна гэрэл ойлгогч бүхий тэмдэг тэмдэглэгээ татах, анхааруулсан тэмдэг харагдахуйцаар байрлуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	ш	200,000	16	3200,000	2025-2026 онд	
Нийт зардал			**3200,000 төгрөг**					
4.2.6. Нийгэм-эдийн засаг, иргэдийн оролцоо								
Тоосны нөлөө	Тоостой орчинд ажиллаж буй хүмүүст тоосноос хамгаалах хэрэгсэл олгож, хэрэглүүлж хэвшүүлэх	Бүх ажиллагсад	Осол эрсдэлээс хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгав				2025-2026 онд	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, Эрүүл ахуйн тухай
	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний хурдны хязгаар тогтоож тоосыг багасгах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	-				2025-2026 онд	MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
	Шугам хоолойн ухмалын ажил идэвхтэй явагдаж буй цэгүүдэд тоосжилт дарах арга хэмжээ авч услах (1 $м^2$ газарт 2 л гэсэн нормын дагуу).	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Агаарын чанарыг хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгав				2025-2026 онд	MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Дуу чимээний нөлөө	Газар шорооны ажил хийх болон техник тоног төхөөрөмж ажиллуулах зэргээр шуугиан үүсгэх үйл ажиллагааны цагийн хуваарь хийж, шөнийн цагаар /22-06 цаг/ дуу шуугиан үүсгэх үйл ажиллагаа явуулахгүй байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Удирдлага зохион байгуулалтын үйл ажиллагаанд тусгах				2025-2026 онд	MNS 5002-2000 Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага, MNS12.4.005-1985 Шуугианаас хамгаалах хэрэгсэл ба аргууд. Ангилал
	Ажилчдад дуу шуугианаас хамгаалах хэрэгслээр хангах, хамгаалалтын чихэвчийг тогтмол ашиглуулах	Бүх ажиллагсад	Осол эрсдэлээс хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгав				2025-2026 онд	
	Дуу шуугиан их гаргадаг тээврийн хэрэгсэлд дуу намсгагч хийх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Иргэд барилгын ажлын нөлөөлөлд өртөж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, тэдний гомдол саналыг хүлээн авч барагдуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим, гүйцэтгэгч компанийн удирдлага	Удирдлага зохион байгуулалтын үйл ажиллагаанд тусгах				2025-2026 онд	
Дуусаагүй үерийн суваг шуудуу, байгууламжид үерийн ус	Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн болон борооны урьдчилсан мэдээг тогтмол ашиглаж ажлаа зохион байгуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмж их нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал , төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
хураагдан, улмаар урсаж ойр орчмын айлууд үерт автах								
Иргэдийн хөдөлгөөнд саад болж болзошгүй	Үерийн хамгаалалтын сувгийг хийх үед иргэдийг аль болох чирэгдүүлэхгүйгээр сувгийг гарах түр гарцуудыг хийж өгөх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Аюулгүй ажиллагааны сэрэмжлүүлэх зааварчилгаа тогтмол өгөх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой чанарын өндөр түвшинд зураг төслийн дагуу хийж, хамгаалалт, хашлага сайтай байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Иргэддээ хийгдэх ажлын талаар мэдээлэл өгч, тэдний саналыг авч байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
Барилгын материалын хаягдал үүсэх	Барилгын материалыг Зөвшөөрөгдсөн газраас авах, эсвэл тухайн	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	чиглэлийн аж ахуйн нэгжээс хангалт хийлгэх асуудлыг шийдвэрлэх, шийдвэрийн дагуу холбогдох арга хэмжээ төлөвлөн хэрэгжүүлэх	ус хангамжийн шугам хоолой орчим						
	Хэрвээ зөвшөөрөл авч барилгын материал ашиглавал материал авсан газрыг аюулгүй болгох, ирмэгийг намсгах өмнөх хэлбэрт шилжүүлэх, нөхөн сэргээлт хийх	Ашигласан ухаш	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
Иргэдийн оролцоог хангаж ажиллах	Тухайн газарт явагдах барилгын ажлын талаар иргэдтэй биечлэн уулзаж мэдээлэл өгч байх, багуудад мэдэгдэх	Иргэд, гүйцэтгэгч компани	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Барилгын ажил явагдах газар орчмын аюулгүй байдлыг хангах, хамгаалалт, хашлага сайтай байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, тээврийн зам орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Иргэдийн санал гомдлыг авч барагдуулж байх	Иргэд, гүйцэтгэгч компани	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ= 6,658,080.0 төгрөг								

4.3. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Эвдрэлд өртсөн талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх	Эвдэрсэн газрын гадаргыг хуучин төрхөд нь буцаан оруулж, аюул осолгүй болгож, цаашид ашиглаж болохуйцаар гадаргыг нь хэлбэржүүлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж, түр кемп орчимд	Үйл ажиллагааны зардлаас				Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө	MNS 5914 : 2008 эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт
	Суваг, байгууламж, шугам хоолойн ухмалаас гарсан ул хөрсийг булах, илүүдэл хөрс шороог зөвшөөрөл бүхий газар зайлуулан байршуулах	Овоолго хийж хадгалсан шимт бус ул хөрс	Төг/$м^3$	/84545.52 $м^3$ шимт бус хөрснөөс/	Үйл ажиллагааны зардлаас		Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн ажлын төгсгөлийн хэсэгт	
	Шугам хоолойн ухмалын талбайг нөөцөлсөн шимт хөрсөөр хучин, тэгшлэх /18.6 га/	Шугам хоолойн ухмалын талбай болон овоолго хийж хадгалсан шимт хөрс	Төг/$м^3$	/шимт хөрс 9351.6 $м^3$/	4050	37,873,980	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн ажил дуусах үед	
	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж, шугам хоолойн ажлын талбарт өртөж эвдэрсэн талбайг тодорхойлж,	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж, түр кемп орчимд			Үйл ажиллагааны зардлаас			

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэм-жих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	тэгшилж, борнойдож ургамал тарих нөхцөл бүрдүүлэх							
Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн болон дарагдсан талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийх	Дүүргэлт хийж шимт хөрсөөр хучиж техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг ургамалжуулах	Ухмалын үед нөхөн сэргээж буй 18.6 талбай	Төг/$м^3$	1.0 га-д ерхөг 6-8 кг, согоовор 14-15 кг[1]	1 кг ерхөг 26,000 төг, 1кг согоовор 19,000 төг[2]	2,011,600+4,947,600=6,959,200	Техникийн нөхөн сэргээлт хийсний дараа	MNS 6260 : 2011 зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах
			Хүн/өдөр	112 хүн/өдөр	35,000	3,920,000		
	Тарьсан ургамалдаа усалгаа арчилгаа хийх		Төг/$м^3$	1 $м^2$ талбайд 30-40 л усаар/[3]	1 л ус 1.6 төг	154600 $м^2$∗30 л∗1.6 төг=7,420,800	2025-2026 онд тарьсан үрийг соёолтол өдөр бүр	
	Түр дарагдсан, талхлагдсан талбайг чөлөөлж, ургамлан нөмрөгт усалгаа, цэвэрлэгээ, арчилгаа хийх	Дарагдаж талхлагдсан /үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчимд 4.4 га, шугам сүлжээ орчимд 4.6 га/ 9 га талбайд	Төг/$м^3$	1 $м^2$ талбайд 3-аас 4 литр усаар/[4]	1 л ус 1.6 төг	90000 $м^2$∗3 л∗1.6*2 төг=864,000	2025-2026 онд дулааны улиралд буюу 2 сард 1 удаа	

[1] *“АУУ” ХХК-ийн үнийн санал*

[2] *Зүлэг, цэцэрлэгжүүлэлтийн ажлын хөдөлмөр зарцуулалтын нэгж хугацааны норм*

[3] *MNS 6260:2011 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах*

[4] *MNS 6260:2011 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах*

	Шугам хоолой суурилуулсан газарт мод бутыг зохих	Хот тохижуулах газрын зөвлөмжийн дагуу тодорхойлсон	Үйл ажиллагааны зардлаас	2025-2026 онд	MNS 5973:2009 Барилга байгууламж,

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэм-жих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	стандартын дагуу тарих	талбайд /нарийвчилсан төсөв зохионо/						инженерийн шугам сүлжээг төлөвлөхөд ногоон байгууламжийн ойртох зай
	Ус хуримтлуулах байгууламжийн далангийн хажуур ургамалжуулах	Ус хуримтлуулах байгууламж	Нарийвчилсан төсөв зохиож, үйл ажиллагааны зардлаар хийх				2025-2026 онд	
	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж, шугам хоолойн ажлын талбарт болон түр кемпэд барилга байгууламж барих үйл ажиллагаанд өртөж Элэгдэж эвдэрсэн талбайг ургамалжуулах	Барилга байгууламж барих үйл ажиллагаанд өртсөн талбай /түүнийг барилгын явцад нарийвчлан тодорхойлох/	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
Орчны тохижилт	Ус хуримтлуулах байгууламжийн шаардлагатай хэсгүүдэд хамгаалалтын хаалт, хашлага хийж хүүхэд, мал эрсдэхээс сэргийлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Сувгийн дээд хэсэгт сайруудын голдирлын	Үерийн хамгаалалтын	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд жил бүр	

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	эвдрэл үүсэж сувагт хөрс шороон хуримтлал үүсэхээс сэргийлэх арга хэмжээ авах	суваг, байгууламж орчим						
	Ашиглалтын үед суваг, байгууламжийг засварлаж байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж	Үйл ажиллагааны зардлаас				2026-2027 онд эвдрэл гарсан тухай бүрд	
	Суваг, байгууламжид хөрсний хуримтлал үүсвэл цэвэрлэж сувгийн үерийн урсацыг саадгүй болгож, байгууламж хальж орчинд нөлөөлөхөөс сэргийлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2027 онд тухай бүрт	
	Нөхөн сэргээлтийг хянаж, амжилтгүй болсон талбайд дахин нөхөн сэргээлт хийх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				Нөхөн сэргээлт хийсний дараах жилүүдэд	
ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ= 57,037,980 төгрөг								

4.4. ОСОЛ, ЭРСДЭЛЭЭС ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Болзошгүй аюул, ослын сөр өг нөлөөлөл	Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал , төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
4.4.1.Үйлдвэрлэлийн осол эрсдэл							
Болзошгүй осол аваар	Гамшиг ослын бэлэн байдлын төлөвлөгөө /ГОББТ/ боловсруулж ажиллах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	
	Ажилчдыг ажлын хувцас хамгаалах хэрэгслээр хангах, ажил дээр байнга хэрэглүүлж хэвшүүлэх талаар хичээл сургалт явуулах, хяналт тавих	Нийт ажилчид	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	
	Ажилчдыг хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих ерөнхий шаардлагыг биелүүлэн ажиллуулах	Нийт ажилчид	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	
Хөрсийг ухах үед ажиллагсад эрүүл мэндээр хохирох	-Аюулгүй ажиллагааны дүрэм /ААД/ заавар, журмыг мөрдөх, -Ажилчдыг ажлын багаж, хувцас хамгаалах хэрэгслээр хангах (ажлын гутал, хувцас, бээлий, каск, нүдний шил, маск г.м)	Нийт ажилчид	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль

Болзошгүй аюул, ослын сөр өг нөлөөлөл	Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Машин механизмын осолд өртөх	-Техникийн үзлэг, байнгын хяналт, засвар үйлчилгээ хийх -Замын хөдөлгөөний дүрэм баримтлах	Машин, тоног төхөөрөмжүүд, ажиллагсад	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	Техникийн аюулгүйн дүрэм Гамшиг ослын бэлэн байдлын төлөвлөгөө
Инженерийн бусад байгууламжийг гэмтээх	-Газар доорх инженерийн байгууламжийн байрлалыг бүрэн тодорхойлох	Машин, тоног төхөөрөмжүүд	-	-	-	2025-2026 онд	
Гагнуурын ажиллагаанаас гал гарах	-Аюулгүй ажиллагааны дүрэм /ААД/ заавар, журмыг мөрдөх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн орчим	-	-	-	2025-2026 онд	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/
Өргөсөн шугам хоолой мултарч унах, өргөх механизм унах, ажиллагсад даруулах, ойролцоох эд хөрөнгийг эвдэх	-Техникийн үзлэг, байнгын хяналт, засвар үйлчилгээ хийх, -Аюулгүй ажиллагааны дүрэм /А[5]АД/ заавар, журмыг мөрдөх	Ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	Аюулгүй ажиллагааны журам

5

Дүүргэлт хийх үед эрүүл мэндээр хохирох	-Аюулгүй ажиллагааны дүрэм /ААД/ заавар, журмыг мөрдөх, Ажил хийж байх үед хамгаалалтын хувцас хэрэгслийг хэрэглүүлж хэвшүүлэх талаар хичээл сургалт явуулах	Ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас	2024 онд	Аюулгүй ажиллагааны журам

Болзошгүй аюул, ослын сөр өг нөлөөлөл	Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Усны алдагдлын улмаас газар доогуурх бусад байгууламжуудад эвдрэл үүсэх	-Шугам хоолой, тоног төхөөрөмжийн үзлэг, байнгын хяналт, засвар үйлчилгээ хийх	Ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2024-2026 онд	
Усны эх үүсвэрийн нөөц багасах, хэрэглэгчдийн усан хангамж тасалдах		Ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2024-2026 онд	
Тээвэрлэлтийн осол аваар	-Замын хөдөлгөөний дүрэм баримтлах	Нийт ажиллагсад	-	-	-	2024-2026 онд	Замын хөдөлгөөний дүрэм, Замын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/

<table>
<tr><th>Болзошгүй аюул, ослын сөр өг нөлөөлөл</th><th>Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ</th><th>Арга хэмжээний цар, хэмжээ</th><th>Тоо хэмжээ</th><th>Нэгжийн зардал, төг</th><th>Нийт зардал, төг</th><th>Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж</th><th>Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг</th></tr>
<tr><td>Газар шорооны ажлын үед ажиллагсад дарагдах, өндрөөс унах</td><td>-Аюулгүй ажиллагааны дүрэм /ААД/ заавар, журмыг мөрдөх</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>2025-2026 онд</td><td>Аюулгүй ажиллагааны журам</td></tr>
<tr><td colspan="8">4.4.2. Байгалийн гамшиг</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Барьж дуусаагүй болон дууссан суваг, байгууламж үерт өртөж байгууламж эвдрэх</td><td>Үерийн их урсацын хэмжээг суурьшлын бүсэд “Урсацын итгэлцүүрийн арга”-аар тооцон хур борооны хязгаарын эрчимшлийн аргаар тооцсонтой харьцуулан үзэж нарийвчлах</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж</td><td colspan="3">Төслийн зардлаас</td><td>2025 онд</td><td rowspan="3">Гамшгаас хамгаалах тухай хууль</td></tr>
<tr><td>-Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн болон борооны урьдчилсан мэдээг тогтмол ашиглаж ажлаа зохион байгуулах</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим</td><td colspan="3">Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас</td><td>2025-2026 онд</td></tr>
<tr><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламжийн үерийн нэвтрүүлэлтэд тогтмол хяналт тавьж, сөрөг нөлөө үүсэхээр</td><td>Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус</td><td colspan="3">Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас</td><td>2025-2028 онд</td></tr>
</table>

Болзошгүй аюул, ослын сөр өг нөлөөлөл	Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	бол нөлөөг бууруулах нэмэлт хийц төлөвлөж хэрэгжүүлэх	хангамжийн шугам хоолой орчим					
Ажиллагсад, иргэд үерт өртөх	-Үерийн усны сувгуудын хийцийг хянаж, засвар хийж байх	Нийт ажиллагсад	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2027 онд	
Үерийн ус барьж дуусаагүй суваг, байгууламжид хуримтлагдан хальж хохирол учруулах	-Шар усны болон хур борооны үерийн өмнө тогтмол хяналт тавьж, сэргийлэх арга хэмжээ авч байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	
	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламжийн бүрэн бүтэн байдал, шүүрэл зэрэгт хяналт шалгалт хийж болзошгүй эвдрэл, үерийн эрсдэлээс сэргийлэх арга хэмжээ авч байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	
Ашиглалтын үед ус хуримтлуулах байгууламжид хуримтлагдсан ус халих, далан нь сэтрэх зэргээр хохирол учруулах	Үерийн ус хуримтлуулах байгууламжийн болзошгүй алдагдлын урсацын хүчийг сааруулан хохирлыг бууруулахын тулд байгууламжуудын доод хэсэгт эрсдэлийн үнэлгээний зөвлөмжийн дагуу бургас тарих	Ус хуримтлуулах байгууламжуудын доод талд нийтдээ 13.1 га талбай	30000 ш бургас	900	27,000,000	2025-2026 онд	

Болзошгүй аюул, ослын сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Техник тоног төхөөрөмж үерт өртөх	-Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн болон борооны урьдчилсан мэдээг тогтмол ашиглаж ажлаа зохион байгуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	Гамшиг ослын бэлэн байдлын төлөвлөгөө
Газар хөдлөлтийн улмаас аюул гарах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж, усан хангамжийн шугам хоолой газар хөдлөлтөд тэсвэрлэх байдалд үзлэг хийлгэж шаардлагатай газруудад нэмэлт бэхэлгээ хийх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	БНбД 22-01-01 /Газар хөдлөлтийн бүс нутагт барилга төлөвлөх/, Гамшиг ослын бэлэн байдлын төлөвлөгөө
Аянгын үйлчлэл ихтэй үед аянгад нэрвэгдэж болзошгүй	-Аянгын хамгаалалт, газардуулгыг тогтмол шалгаж бүрэн бүтэн байдлыг ТАД-д заагдсан хугацаанд хянах, аянгаас хамгаалах төлөвлөгөө зохиох, хэт хүчдэлийн хамгаалалтыг шалгах, тохируулах, гамшиг осол, аюулын бэлэн байдлын төлөвлөгөө /ГОББТ/ боловсруулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2025-2026 онд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
	Ажлын талбарын осол, аваараас сэргийлэх шаардлагатай газруудад хаалт хийх, зохих тэмдэг,	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн	Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зардлаас			2024-2026 онд	

Болзошгүй аюул, ослын сөр өг нөлөөлөл	Урьдчилан хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	анхааруулах самбар зэргийг байрлуулах	шугам хоолой орчим					
Дүн 27,000,000 төгрөг							

4.5. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэм-жих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэжээ	Нийт зардал , төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Барилгын материалын илүүдэл хог хаягдал	Ажиллагсдад хог хаягдлын менежментийн талаар сургалт явуулах	Нийт ажиллагсад	удаа	1,000,000	1 удаа	1,000,000	2024-2026 онд	Хог хаягдлын тухай хууль
	-Хог хаягдлыг ангилан ялгах, зориулалтын уут, хогийн сав ашиглах, зөвшөөрөгдсөн хогийн цэгт хаях зэрэг эрүүл ахуйн зөв дадал хэвшлийг бий болгоход чиглэсэн сургалт, арга хэмжээ зохион байгуулах замаар ажиллагсдын мэдлэгийг дээшлүүлэх -Аюултай хог хаягдлын төрөл, ангилал, хоруу чанар, зөв менежментийн талаар сургалт, сурталчилгааг бүх хэлбэрээр зохион байгуулах, хоггүй цэвэр орчин бүрдүүлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд тогтмол	Хог хаягдлын тухай хууль,

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэм-жих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал , төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	Барилгын талбай дахь хатуу, шингэн хог хаягдлын менежментийг чанд мөрдүүлж орчны эрүүл ахуйн шаардлагад нийцүүлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчим	-				2025-2026 онд тогтмол	Хог хаягдлын тухай хууль,
	Барилгын материалын хаягдал болох шугам хоолойн хаягдал, төмөр, цемент, бетоны үлдэгдлийг тус тусад нь ялгаж хадгалан, дахин ашиглах хэсгийг зах зээлд нийлүүлэх, дахин ашиглагдахгүй хэсгийг зориулалтын хог хаягдлын цэгт хаях /Гэрээний дагуу/	Ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Гэрээний дагуу үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд тогтмол	Хог хаягдлын тухай хууль,
	Барилгын зарим хаягдлыг дахин ашиглах боломжийг судалж, хаягдлыг багасгах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	-				2025-2026 онд тогтмол	
Ажилчдын ахуйн хог хаягдал, бохир шингэн	Ахуйн хатуу хог хаягдлыг түр байршуулах, хадгалах зориулалтын зөөврийн уут, савнуудыг байрлуулах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчим	ш	300,000	16	4800,000	2025-2025 онд	Энгийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах,тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл
	Хатуу хог хаягдлыг гарал үүслээр нь ангилан ялгах	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн	-	-	-	-	2025-2026 онд тогтмол	

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		шугам хоолой, түр кемп орчим						ажиллагаанд тавигдах ерөнхий шаардлага
	Дахин ашиглахгүй хог хаягдлыг хог хаягдлын цэгт хүргүүлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Гэрээний дагуу үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд тогтмол	
	Дахин ашиглаж болох хаягдлыг зах зээлд нийлүүлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд тогтмол	
	Барилгын ажил дууссаны дараа ажлын талбарыг цэвэрлэн, ойр орчмын оршин суугчдад хог хаягдал хаяхгүй байх талаар ухуулга сурталчилгаа хүргүүлэх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой, түр кемп орчим	ш	50,000	16	800,000	2025-2026 онд жил бүр	Хог хаягдлын тухай хууль,
	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламжид хог хаягдал үүсэхээс сэргийлэх арга хэмжээ авах, тогтмол цэвэрлэж байх	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	Стандартын шаардлага хангасан жорлон, бохирын сав зэргийг барьж ашиглан, бохир шингэнийг соруулж ариутгах татуургад	Түр кемп	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэм-жих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	нийлүүлэх ажлыг гэрээний үндсэн дээр хийж гүйцэтгэх							
Аюултай хаягдал /машин механизмын ашигласан тос тосолгооны материал/	Машин техникт засвар, үйлчилгээ хийхдээ аль болох хөрсөнд алдагдуулахгүй байх зөвшөөрөгдсөн зориулалтын засварын газарт засуулах	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам
	Ахуйн хэрэглээний батерей, аккумлятор зэрэг аюултай хог хаягдлыг цуглуулж зах зээлд нийлүүлэх	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				2025-2026 онд	
	ШТМ асгарах, алдагдах үед ашиглах, шингээгч материал, саармагжуулах хэрэгсэл зэргийг төслийн талбайд байрлуулах	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	ш	1,500,000	-	1,500,000	2025-2026 онд	
	Тос тослох материал асгарсан бол шингээх материал болон элс, бохирдсон хөрс зэргийг тусгай зөвшөөрөлтэй хог хаягдал зайлуулах цэгт хүлээлгэн өгөх	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим	Үйл ажиллагааны зардлаас				Асгаралт, гоожилт, алдагдал гарсан тухай бүрд	
ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ= 8,100,000 төгрөг								

5. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, түүнийг бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдалд тодорхой орон зайд, тодорхой хугацааны дотор, тодорхой давтамжтайгаар ажиглалт, хэмжилт, хяналт явуулах ёстой. Үүнд тулгуурлан үйл ажиллагааныхаа явцад байгаль орчин, хүн амд учруулж буй нөлөөлөл, түүний хэмжээ, цар хүрээ, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд гарч буй өөрчлөлтөд дүгнэлт хийж, цаашид авах арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөж хэрэгжүүлнэ.

Төслийн гүйцэтгэгч орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчны төлөв байдалд өөрчлөлт орох, бохирдлын хэмжээ байгаль орчны стандарт, норм нормативаар тогтоосон хэмжээнээс хэтэрч илрэх тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагын дэмжлэг авч, холбогдох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээнэ.

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
5.1. Агаарын чанар							
Тоосны ялгарал (нийт тоос)	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчимд /19 цэг#/	Газар шорооны ажил хийж байх 5-10 сард	Сар бүр 1 удаа	15,000*	15,000∗19 цэг дээр∗6 удаа∗2 жилд =3,420,000	2025-2026 онд	MNS 6063:2010 Агаарын чанар. Хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн шаардлага
Агаар бохирдуулагч хорт хийнүүд (SO_2, CO, NO_2)	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчимд /19 цэг/	Газар шорооны ажил хийж байх 5-10 сард	Сар бүр 1 удаа	50,000*	50,000∗19 цэг∗6 удаа∗2 жилийн хугацаанд =11,400,000	2025-2026 онд	

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
5.2. Дуу шуугиан							
Орчны агаар дахь дуу шуугиан /үйл ажиллагааны үед/	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой дагуух мэдрэг хүлээн авагчид дээр /19 цэгт/	Газар шорооны ажил хийх 5-10 сард	Сард 2 удаа	10,000	10,000✳12 удаа✳2 жилд✳ 19 цэг дээр= 4,560,000	2025-2026 онд	MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн шаардлага MNS 5002:2000 Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага
5.3. Гадаргын усны чанар							
Гадаргын усны найрлага pH, DO, TSS, TDS, BOD, ЦДЧ г м	Эрдэнэт гол	6 болон 8 дугаар сард	Улиралд 1 удаа	50,000*	50,000✳2 удаа✳2 жилийн хугацаанд= 200,000	2025-2026 онд	MNS 4047:1988 Усан мандал. Гадаргын усны чанарыг хянах журам
Гадаргын усан дахь хүнд металлууд (микро элементүүд)	Эрдэнэт гол	6 болон 8 дугаар сард	Улиралд 1 удаа	64,000*	64,000✳2 удаа✳2 жилийн хугацаанд= 256,000	2025-2026 онд	MNS 4047:1988 Усан мандал. Гадаргын усны чанарыг хянах журам
5.4. Хөрсний чанар							
Хөрсний үржил шимт чанар (хөрсний механик бүрэлдэхүүн, физик-химийн голлох шинж)	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой дагуу /19 цэгт/	Хөрс хуулахын өмнө болон нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө	1 удаа	56,000*	56,000✳2 удаа✳19 цэг дээр= 2,128,000	2025-2026 онд	MNS 3298 – 1990. Хөрсний шинжилгээний дээж авахад тавигдах шаардлагууд MNS 5850 : 2019 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Хөрсний бохирдол (хүнд металлууд)	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой дагуу /19 цэгт/	Нөхөн сэргээлтийн үед 1 удаа	1 удаа	36,000*	36,000∗1 удаа∗19= 684,000	2025-2026 онд	MNS 5850 : 2019 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
Хөрсний элэгдэл эвдрэл	Элэгдэл, эвдрэлийн байдалд хяналт тавих	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн ажил хийгдэж байх үед	Сар бүр	-	-	2025-2026 онд	MNS 5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. нэр томьёо, тодорхойлолт, MNS 4919:2008 Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрсний стандарт, техникийн шаардлага, Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль
	Барилгын талбарын тээврийн хөдөлгөөнд хяналт тавих	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн ажил хийгдэж байх үед	Сар бүр	-	-	2025-2026 онд	

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламжийн тогтвортой байдал	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн хийцийн суурийг тогтмол шалгаж хяналт тавих	Барилгын ажлын үед болон ашиглалтын үед	Жил бүр	-	-	2025-2026 онд	
	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой дагуу /19 байршилд/	Ашиглалтын үед	Жил бүр	-	-	-	
Хог хаягдал, түүний хэмжээ	Уерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолойн дагуу /19 цэгт	Ашиглалтын үед	Жил бүр	-	-	-	Хог хаягдлын тухай хууль
5.5. Ургамлан нөмрөг							
Хөрс хуулах газрын ургамалжилтын байдал	Мод бут огтлох, ургамал зайлуулж буй байдал	Хөрс хуулалтын өмнө	-	-	-	-	

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчмын талбай дээр /19 цэгт/	Хөрс хуулалтын өмнө 1 удаа	1 удаа	50,000	50,000∗1 удаа∗19= 950,000	2025-2026 онд	Ургамлын хээрийн судалгааны аргачлал. Биологийн хүрээлэн
Нөхөн сэргээлтийн явц	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчим /19 цэгт/	Нөхөн сэргээлт хийсний дараа жил бүр	Жил бүр	-	-	-	
Нөхөн сэргээсэн талбайн ургамлын ургалтын байдал	Үерийн хамгаалалтын суваг, байгууламж болон ус хангамжийн шугам хоолой орчмын талбай дээр /19 цэгт/	Нөхөн сэргээлт хийсний дараа жил бүр	1 удаа	50,000	50,000∗4 жилд∗19 цэг дээр= 3,800,000	2025-2026 онд	Ургамлын хээрийн судалгааны аргачлал. Биологийн хүрээлэн
ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН НИЙТ ЗАРДАЛ= 27,398,000 төгрөг							

**-Орчны чанарын хяналт шинжилгээний ажил, үйлчилгээний үнэ тариф*

 # -Орчны хяналт шинжилгээний 19 цэгийг үерийн хамгаалалтын 8 суваг тус бүрд, ус хуримтлуулах 3 байгууламж тус бүрд, шугам хоолойн 8 байрлалд тус бүрд төлөөлөх 1 цэгийг буюу нийт 19 цэгт хяналт шинжилгээ хийнэ.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд 27.4 сая төгрөг зарцуулна.

6. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
Ажилчдад техник ашиглалтын дүрэм /ТАД/, аюулгүй ажиллагааны дүрэм зааварчилгаар тогтмол өгөх ажилчдад анхны тусламж үзүүлэх арга заавper эзэмшүүлэх	100,000	2025 онд газар шорооны ажил эхлэхийн өмнө	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны журам, техник ашиглалтын журам
Гамшгийн ослын бэлэн байдлын төлөвлөгөө боловсруулж ажиллах	200,000	2025-2026 онд	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн ажиллуулах	-	2025-2026 онд	Төсөл хэрэгжүүлэгч	
Тухайн жилийн байгаль орчны менежмент төлөвлөгөө ба түүний биелэлтийн тайланг боловсруулах	500,000	2025-2026 онд жил бүр	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах хянан батлах, тайлагнах журам
НИЙТ ЗАРДАЛ	**800,000 төгрөг**			

7. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ ажилтан	Зохион байгуулах газар
Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын оршин суугчид	Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх эерэг сөрөг нөлөөлөл, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны талаар танилцуулах	Илтгэл тавьж мэдээлэл өгөх	2025 онд газар шорооны ажил эхлэхийн өмнө	Үйл ажиллагааны зардлаас	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Орхон аймгийн Баян-Өндөр сум
Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал	Тухайн жилийн БОМТ тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар оруулж танилцуулах	Тухайн жилд байгаль орчныг хамгаалах, орчны өөрчлөлтийг хянах хөтөлбөр агуулсан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлуулахад санал авах	Жил бүрийн 11 дүгээр сарын 1-ний дотор	Үйл ажиллагааны зардлаас	Төсөл хэрэгжүүлэгч	Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын засаг даргын тамгын газар
Төрийн захиргааны төв байгууллага /БОУАӨЯ/	Тухайн жилийн БОМТ тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны БОМТ-ний төсөлтэй хамтатган ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагад хүргүүлнэ.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тухай	Жил бүрийн 12 дугаар сарын 10-ны дотор	Үйл ажиллагааны зардлаас	Төсөл хэрэгжүүлэгч	БОУАӨЯ

8. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ТӨСӨВ

№	Ажлын төрөл	Төсөвлөсөн зардал, төгрөг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	**6,658,080.0**
2	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний төсөв	**57,037,980.0**
3	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	**27,000,000.0**
4	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	**8,100,000.0**
5	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	**800,000.0**
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төсөв	**27,398,000.0**
	Нийт төсөв	**99,994,060.0**

Байгаль орчны менежментийн зардлын нийт дүн: **126,994,060** төгрөг байна / **127.0 сая/.**